

**UTLIGNING AV
KREDITTILSYNETS
UTGIFTER
—
FILIALER FRA EØS-
STATER**

UTLIGNING AV KREDITILSYNETS UTGIFTER - FILIALER FRA EØS-STATER

INNHOLDSFORTEGNELSE

0	SAMMENDRAG	3
1	INNLEDNING	5
2	VERTSLANDETS ANSVAR FOR FILIALTILSYNET I HENHOLD TIL EU- REGELVERKET OG NASJONAL LOVGIVNING	7
3	FINANSIERING AV TILSYNSMYNDIGHETENE INNENFOR EØS – UTLIGNING PÅ FILIALER AV EØS-FORETAK	15
3.1	Undersøkelsen	15
3.2	Resultat av undersøkelsen	15
3.3	Utligningsmetoder	16
4	KREDITILSYNSLOVEN – HVILKE UTENLANDSKE FILIALER HAR KREDITILSYNET TILSYN MED	21
5	DET NORSKE UTLIGNINGSSYSTEMET	25
6	OVERSIKT OVER ANTALL FILIALER	29
7	FILIALER AV UTENLANDSKE FINANSINSTITUSJONER OG VERDIPAPIRFORETAK I DET NORSKE FINANSMARKEDET	33
8	KREDITILSYNETS GENERELLE TILSYNSVIRKSOMHET	39
9	DET DIREKTE TILSYNET MED FILIALENE	45
10	RESSURSBRUKEN PÅ DE ULIKE TILSYNSGRUPPENE	49
11	MOMENTER FOR ET MER SYSTEMATISK TILSYN MED FILIALENE	53
12	FORSLAG TIL UTLIGNING	55
	VEDLEGG 1 (offentlig)	59
	NÆRMERE OM DEN NORSKE REGULERINGEN AV "GENERAL GOOD" – HVILKE OMRÅDER AV DET NORSKE REGELVERKET GJELDER FOR DE UTENLANDSKE FILIALENE	59
	VEDLEGG 2 (offentlig)	65

EKSEMPEL PÅ BEREGNING AV UTLIGNINGSGRUNNLAG (FOR 2003).....	65
VEDLEGG 3 (unntatt offentlighet).....	67
FILIALER AV UTENLANDSKE FINANSINSTITUSJONER I DET NORSKE FINANSMARKEDET	67
VEDLEGG 4 (unntatt offentlighet).....	81
UTKAST TIL ET OPPLÈGG FOR STEDLIG TILSYN I UTENLANDSKE FILIALER.....	81

UTLIGNING AV KREDITILSYNETS UTGIFTER - FILIALER FRA EØS-STATER

0 SAMMENDRAG

Kredittilsynet nedsatte våren 2004 en intern arbeidsgruppe for å vurdere om og eventuelt hvordan filialer av finansinstitusjoner og verdipapirforetak med hovedsete i en annen EØS-stat skal utlignes for en forholdsmessig del av Kredittilsynets utgifter. I Norge har filialene så langt hatt en liten del av finansmarkedet, selv om en nå har filialer av både banker og forsikringsselskaper av en viss størrelse. Flere forhold kan tilsa at filialenes betydning vil øke og at Kredittilsynet som vertslandsmyndighet derfor i fremtiden bør bruke større ressurser på tilsynet med disse filialene. Dette tilsier igjen at også utgiftene med et slikt tilsyn bør dekkes inn fra filialene og ikke som i dag ved at alle utgiftene utlignes på de foretakene med juridisk enhet og hovedkontor i Norge.

Arbeidsgruppen gjennomgår i denne rapporten først vertslandenes ansvar for filialtilsynet i henhold til EU-regelverket og nasjonal lovgivning. Konklusjonen er at vertslandets tilsynsmyndigheter har et mer omfattende ansvar enn det som har vært den alminnelige oppfatning og at dette også fremgår direkte av de deler av det norske regelverket som er gjort gjeldende for EØS-filialene.

Arbeidsgruppen refererer videre en undersøkelse utført av Kredittilsynet, som viser at de fleste EØS-stater som finansierer tilsynsmyndighetene ved utligning på institusjonene underlagt tilsyn, også utligner på EØS-filialene. Det varierer imidlertid hvor mye som utlignes. Noen land krever et fast årlig beløp mens andre land har fastsatt en prosentsats i forhold til det beløp som utlignes på nasjonale foretak. Ingen del av EU-regelverket regulerer finansieringen av det nasjonale finanstillsynet.

Etter at arbeidsgruppen har gjennomgått Kredittilsynets generelle tilsynsvirksomhet og redegjort for hvilke områder også EØS-filialene skal være med å dekke, samt redegjort for det direkte tilsyn med filialene, legges det frem retningslinjer for et mer systematisk tilsyn med filialene. Dette innebærer at filialene inkluderes i rutine for dokumentbasert overvåking og inkluderes i tilsynets tilstandsrapporter og undersøkelser. Videre legges det opp til informasjonsmøter mellom tilsynet og den enkelte filial, herunder årlige møter med de større filialene. Det vil bli utarbeidet egne tilsynsmaler for stedlig tilsyn i filialene og de vil bli inkludert i oppleggene for tematilsyn som gjennomføres, for eksempel kontroll med rutine for hvitvaskingsrapportering, it-sikkerhet, herunder sikkerhet for nettbankkunder, boliglansundersøkelser m.v.

Arbeidsgruppen foreslår et opplegg for utligning av filialene som tilsvarer det systemet som er fastsatt i Storbritannia. Dette tilsier at filialene tillegges den tilsynsgruppe de etter sin virksomhet tilhører; bank, finansieringsselskap, livsforsikring mv., for deretter å bli avkrevd et utligningsbidrag med utgangspunkt i det samme beregningsgrunnlaget som denne tilsynsgruppen. Ressursbruken på filialene vil imidlertid ikke tilsvare det som brukes på norske foretak og vil dessuten variere med type foretak. Kredittilsynet bruker store ressurser på tilsyn

med soliditet og kapitaldekning for norske kredittinstitusjoner. For filialene tilligger ikke dette området vertslandet. Arbeidet med å sikre finansiell stabilitet/makrotilsynet og forholdet mellom finansinstitusjon og kunde vil på den annen side også omfatte filialene. Utgiftene til denne delen av tilsynets virksomhet skal derfor utlignes også på filialene. Arbeidsgruppen har derfor kommet til at avgiften for filialer av banker og andre kredittinstitusjoner fra EØS-stater bør utgjøre 40 prosent av den avgiften en tilsvarende norsk institusjon må betale. Dersom filialen søker om "topping-up" (det vil si at innskudd i Norge som ikke dekkes av hjemlandets innskuddsgarantiordning, dekkes av det norske sikringsfondet på lik linje med innskudd i norske banker), vil det medføre økt ressursinnsats fra Kredittilsynets side, noe som gir grunnlag for å øke prosenten til 70-80 prosent av det som en norsk bank med tilsvarende forvaltningskapital eller innskytermasse ville betalt. Nærmere retningslinjer for slik utligning må vurderes i lys av de konkrete avtaler som inngås mellom de berørte tilsynsorganer og garantiordninger, herunder hvorvidt det avtales at hjemlandstilsynet skal betale vertslandstilsynet for å utføre en del av soliditetstilsynet.

For filialer av forsikringsselskaper vil en større del av det norske regelverket og dermed tilsynets virksomhet, ligge til vertslandet. Dessuten vil kontraktene mellom foretak og kunde og produktene som tilbys her ligge under et mer omfattende norsk regelverk. For filialer av forsikringsselskaper fra EØS-stater bør derfor avgiften utgjøre noe mer enn for kredittinstitusjoner og arbeidsgruppen foreslår at disse avkreves for 50 prosent av den avgiften en tilsvarende norsk institusjon må betale. For filialer av verdipapirforetak er i all hovedsak norsk regulering gjort gjeldende. Arbeidet med kapitalkrav og soliditet utgjør en liten del av det omfattende tilsynet med verdipapirforetak. Dette tilsvarer den vurdering som er gjort i Storbritannia, hvor kredittinstitusjoner utlignes med 25 prosent av britiske foretak, livsforsikringsselskaper med 75 prosent, mens verdipapirforetak utlignes med 95 prosent av det britiske foretak skal betale. I Norge vil nok arbeidet med soliditet og kapitalkrav utgjøre en større andel av virksomheten enn det de britiske myndigheter har kommet til. Arbeidsgruppen foreslår derfor at filialer av verdipapirforetak fra EØS-stater bør betale en avgift som utgjør 80 prosent av den avgiften tilsvarende norske foretak må betale. Det foreslås at minimums- og maksimumssatsene for avgift for de ulike tilsynsgruppene beholdes som for de norske foretakene.

1 INNLEDNING

Arbeidsgruppen som ble nedsatt for å utrede konkrete forslag til utligning av en forholdsmessig del av Kredittilsynets utgifter også på filialer av utenlandske finansinstitusjoner og verdipapirforetak, legger med dette frem sin rapport.

Arbeidsgruppen har bestått av Anders N. Kvam (leder), Nina Moss, Ineke Arnstad, Carlo Dorigo og Nils Johan Korsvik. Anne Stine Aakvaag og Irene Støback Johansen har gitt viktige bidrag til rapporten. Sekretær har vært Eirik Ihlen.

Spørsmålet om utligning er kun aktuelt for filialer av foretak som har sitt hovedkontor i en annen EØS-stat og hvor etableringen av filialer i andre EØS-stater er regulert av et felles EU-regelverk. Etableringen av andre filialer her i landet krever egen tillatelse fra norske myndigheter og er ikke underlagt et regime hvor tilsynsansvaret for hjemlandet og vertslandet er regulert. Slike filialer utlignes i dag på samme måte og med tilsvarende beløp som norske foretak.

Kredittilsynets utgifter skal etter kredittilsynsloven i sin helhet dekkes av institusjonene underlagt tilsyn. Kredittilsynets utligning har likevel så langt bare blitt fordelt på norske institusjoner, dvs. de institusjonstyper som er nevnt i lovens § 1, og som er etablert med en egen juridisk enhet i Norge. Som det vil fremgå nedenfor i kapittel 4, hjemler kredittilsynsloven at Kredittilsynets utgifter utlignes også på filialer av finansinstitusjoner og verdipapirforetak.

EUs regelverk om kredittinstitusjoner, forsikringsselskaper og verdipapirforetak bestemmer at nasjonale myndigheter skal ha tilsyn med slike institusjoner og angir hvilken myndighet som har hovedansvaret for tilsynet når en institusjon er etablert i flere jurisdiksjoner. Hvordan dette tilsynet skal finansieres, er imidlertid ikke regulert, og regelverket legger så langt arbeidsgruppen kan se, ikke føringer på vertslandenes utligning av utgiftene til tilsynet med utenlandske filialer av slike institusjoner, se nærmere i kapittel 2.

Kredittilsynet har tidligere foretatt en undersøkelse i alle EØS-land og forespurt om nasjonale regler for utligning på filialer. Det viser seg at Norge er et av få land som ikke foretar en slik utligning. Nivået på utligningen varierer likevel meget mellom landene og undersøkelsen gir derfor få føringer på hvor stor del av utgiftene som kan eller bør betales av filialene. Undersøkelsen er nærmere referert i kapittel 3.

I tillegg til de direkte oppgavene rettet mot filialene, som innhenting av statistikkopplysninger fra alle typer filialer og likviditetstilsynet med kredittinstitusjonenes filialer, vil det bl.a. være naturlig at filialene også dekker en forholdsmessig del av utgiftene med makrotilsynet/finansiell stabilitet, forbrukerspørsmål, herunder reguleringen av finansavtaler og markedsadferd, betalingsystemene, hvitvaskingsregelverket/tilsynet, tilsynet med it-sikkerhet, egenhandelsregelverket og etterforskning og sanksjonering av brudd på markedsreglene, spesielt innenfor verdipapirmarkedet. Arbeidsgruppen redegjør nærmere for arbeidet med disse virksomhetsområdene og vurderer hvor stor del av dette som skal utlignes på filialene, se nærmere i kapitlene 8, 9, 10 og 12.

På grunn av filialenes begrensede betydning i det norske markedet har Kredittilsynet hatt få faste rutiner for tilsynet med filialene. Ett unntak er tilsynet med Ifs filial, If skadeforsikring NUF, jf. side 44-45. Filialenes betydning er imidlertid økende, og noen kan bli svært store i norsk sammenheng. Dette tilsier et mer systematisk tilsyn og kontakt med filialene fra tilsynets side. I kapittel 11 legges det frem momenter for et slikt tilsyn med filialene.

Basert på denne forståelsen av regelverket i Norge og EØS og på grunnlag av den ressursbruken tilsynet legger opp til overfor de utenlandske filialene, fremmes det et forslag til utligning av en forholdsmessig del av tilsynets utgifter på filialer av finansinstitusjon og verdipapirforetak med hovedsete i en annen EØS-stat.

Følgende vedlegg er utarbeidet til rapporten:

Vedlegg 1:

Nærmere om den norske reguleringen av "General good" – hvilke områder av det norske regelverket gjelder for de utenlandske filialene (offentlig)

Vedlegg 2:

Eksempel på beregning av utligningsgrunnlag (for 2003) (offentlig)

Vedlegg 3:

Beskrivelse av filialene av utenlandske finansinstitusjoner i det norske markedet (unntatt offentlighet)

Vedlegg 4:

Utkast til opplegg for stedlige tilsyn i bank- og forsikringsfilialene og for stedlige tilsyn i filialer av utenlandske verdipapirforetak (unntatt offentlighet)

2 VERTSLANDETS ANSVAR FOR FILIALTILSYNET I HENHOLD TIL EU-REGELVERKET OG NASJONAL LOVGIVNING

EU-regelverket bygger på at hovedansvaret for tilsynet med finansinstitusjonene, herunder institusjonenes filialer i øvrige medlemsland, ligger hos tilsynsmyndighetene i institusjonenes hjemland. Det samme gjelder for de EFTA-landene som er part i EØS-avtalen.

I direktiv 2000/12/EF om adgang til å starte og utøve virksomhet som kredittinstitusjon (kredittinstitusjonsdirektivet) er dette uttrykt bl.a. i fortalens punkt 22, hvor det heter:

”Ansvar for tilsyn med en kredittinstitusjons økonomiske soliditet, og særlig med dens solvens, ligger hos vedkommende myndigheter i institusjonens hjemstat.”

Imidlertid har man i regelverket allerede her satt visse begrensninger i hjemstatens ansvar og fastslått et ansvar for vertslandets tilsynsmyndigheter. Det heter videre i fortalens punkt 22:

”Vedkommende myndigheter i vertsstaten skal fortsatt ha ansvaret for tilsyn med likviditet og pengepolitikk.”

Videre fastslår direktivet i samme punkt at det skal være et nært samarbeid mellom hjemlandets og vertslandets tilsynsmyndigheter:

”Tilsynet med markedsrisikoen skal foretas i nært samarbeid mellom vedkommende myndigheter i hjemstaten og vertsstaten.”

Tilsvarende legges det vekt på hjemlandsprinsippet i det tredje skadedirektiv (Rådsdirektiv 92/49/EØF) og i Direktiv 2002/83/EF (det konsoliderte livsforsikringsdirektiv)¹, hvor det i fortalens punkt 18 står:

”The competent authorities of home Member States should be responsible for monitoring the financial health of assurance undertakings, including their state of solvency, the establishment of adequate technical provisions and the covering of those provisions by matching assets.”

Dette er videre bekreftet i Siena-protokollen² hvor det står:

“The supervision of the entire activities of undertakings, including those carried on by branches or by way of freedom to provide services, shall be the responsibility of the competent authority of the home Member State, without prejudice to the proper powers of the supervisory authority of the Member State of the branch or of that of provision of services as recognised by the Directives.”

¹ Direktivet foreligger ennå ikke i norsk oversettelse.

² Forsikringstilsynsmyndighetene i EØS vedtok i oktober 1997 i Siena (Italia) en avtale som tilsynssamarbeid i henhold til forsikringsdirektivene ("Siena-protokollen"). Protokollen presiserer og utdyper bestemmelsene i direktivene om utveksling av informasjon og samarbeid mellom tilsynsmyndighetene.

Vertslandets ansvar for tilsyn og dermed avgrensningen av hjemlandstilsynets ansvar fremkommer derimot på flere steder, bl.a. når det gjelder regler om "allmenne hensyn" (general good, se vedlegg 1), informasjonsplikt, kontraktsrett, kontroll av egnethetskrav, etterlevelse av hvitvaskingsbestemmelser m.v. Som det bl.a. står i det konsoliderte livsforsikringsdirektivet (artikkel 32):

"The law applicable to contracts relating to the activities referred to in this Directive shall be the law of the Member State of the commitment..."

Tilsynsmyndighetene i vertslandet har også mulighet til å gripe inn dersom virksomheten i vertslandet ikke drives i henhold til vertslandets lover og regler. Som eksempel kan nevnes at det står i Siena-protokollen:

Punkt 3.1.4:

"...Notwithstanding the procedure defined above, in emergencies, the supervisory authorities of a Member State may take any appropriate measures, under the conditions defined in the above paragraph, to prevent irregularities committed on their territory. In this case, they immediately inform the supervisory authorities of the home Member State".

Punkt 3.1.5:

"Any undertaking which carries out operations by way of freedom to provide services or through the intermediary of a branch must communicate to the supervisory authority of the Member State of the branch or of provision of services all the documents requested by that authority to allow it to verify compliance with the rules of law of the Member State of the branch or of provision of services applicable to that undertaking, in so far as the communication of such documents would also be compulsory if they were requested from an undertaking having its head office in that Member State".

Tilsvarende avgrensning av tilsynsansvaret har EU-regelverket for verdipapirforetak. I direktiv 2004/39/EF (det nye verdipapirmarkedsdirektivet)³ er dette blant annet forutsatt i fortalen punkt 32, hvor det heter:

"By way of derogation from the principle of home country authorisation, supervision and enforcement of obligations in respect of the operation of branches, it is appropriate for the competent authority of the host Member State to assume responsibility for enforcing certain obligations specified in this Directive in relation to business conducted through a branch within the territory where the branch is located, since that authority is closest to the branch, and is better placed to detect and intervene in respect of infringements of rules governing the operations of the branch"

I artikkel 22 i kredittinstitusjonsdirektivet fastslås regelen om at vertsstatens tilsynsmyndigheter til statistisk bruk kan kreve at alle kredittinstitusjoner som har filial på deres territorium, jevnlig skal inngi rapport om sin virksomhet på vertsstatens territorium.

³ "Directive 2004/39/EC of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 on markets in financial instruments amending Council Directives 85/611/EEC and 93/6/EEC and Directive 2000/12/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 93/22/EEC". Direktivet foreligger ennå ikke i norsk oversettelse.

Innenfor forsikringsdirektivene skal forsikringsselskapene rapportere virksomheten i andre land til hjemlandets tilsynsmyndighet, som deretter plikter å videreformidle informasjonen, på aggregert basis, til vertslandets tilsynsmyndigheter (jf. direktiv 2002/83/EF artikkel 49 og Siena-protokollen). Direktivene åpner ikke for at vertslandets myndigheter kan kreve rapportering av statistikk direkte fra den enkelte filial, men slik rapportering kan være nødvendig for beregning av skatt på premier i henhold til artikkel 50. Det er også kjent at noen land innhenter slik rapportering direkte, bl.a. som grunnlag for utligningen. I Spania er slik rapportering nødvendig også for beregning av tilskudd til forsikringsgarantiordningen.

I verdipapirhandelloven kapittel 13 oppstilles bestemmelser vedrørende tilsyn med verdipapirforetak med hovedsete i annen EØS-stat. I § 13-1 heter det:

”Kredittilsynet kan til statistisk bruk pålegge verdipapirforetak som yter investeringstjenester i henhold til § 7-7 å avgi rapporter om sin virksomhet. Kredittilsynet kan kreve de opplysninger fra verdipapirforetakene som anses nødvendige for å kontrollere at de regler som gjelder for virksomheten her i landet overholdes.”

Verdipapirmarkedsdirektivets artikkel 32 nr. 7 fastslår videre at vertslandsmyndigheten har ansvar for å følge opp filialens etterlevelse av en rekke forpliktelser:

“The competent authority of the Member State in which the branch is located shall assume responsibility for ensuring that the services provided by the branch within its territory comply with the obligations laid down in Articles 19, 21, 22, 25, 27 and 28 and in measures adopted pursuant thereto”.

De ovennevnte artiklene dreier seg om god forretningsskikk, “best execution” regler, innberetning av transaksjoner og føring av registre og bestemmelser om gjennomsiktighet før og etter handelen.

Kredittinstitusjonsdirektivet bestemmer at hjemlandet skal ha det hele og fulle ansvaret for en kredittinstitusjons soliditet og solvens, vertslandet har ansvaret for likviditet og pengepolitikk, mens det skal samarbeides om tilsynet med institusjonens markedsrisiko. I tillegg reguleres retten for vertsstaten til å kreve statistiske opplysninger.

Hva gjelder samarbeid mellom tilsynsmyndighetene, har kredittinstitusjonsdirektivet følgende retningslinjer i fortalens punkt 23 og 24:

”For at det indre bankmarked skal virke på en harmonisk måte kreves det i tillegg til rettsregler også et nært og regelmessig samarbeid mellom vedkommende myndigheter i medlemsstatene. Når det gjelder vurdering av problemer i forbindelse med individuelle kredittinstitusjoner, er fremdeles kontaktgruppen som er opprettet mellom banktilsynsmyndighetene⁴ det beste forum. Gruppen er et egnet organ for gjensidig utveksling av opplysninger som fastsatt i artikkel 28.”

og

---

⁴ Det siktes her til Groupe de Contact, der Norge har deltatt siden 1994.

”Denne fremgangsmåten for gjensidig underretning erstatter på ingen måte det bilaterale samarbeidet opprettet ved artikkel 28.⁵ Vedkommende myndigheter i vertsstaten kan, uten at det berører deres egen tilsynsmyndighet, i hastesaker enten på eget initiativ, eller på initiativ fra vedkommende myndigheter i hjemstaten, fortsatt føre tilsyn med at virksomheten til en kredittinstitusjon som ligger på deres territorium er i samsvar med lovgivningen og med prinsippene for god forvaltnings- og regnskapspraksis og for forsvarlig internkontroll.”

Videre regulerer artikkel 28 samarbeid om tilsyn:

”Vedkommende myndigheter i de berørte medlemsstater skal ha et nært samarbeid med sikte på å føre tilsyn med virksomheten til kredittinstitusjoner som driver virksomhet i én eller flere andre medlemsstater enn den der de har sitt hovedkontor, særlig dersom de har opprettet filialer der. De skal oversende hverandre alle opplysninger om slike kredittinstitusjoners ledelse og eierforhold som kan lette tilsynet med dem og undersøkelsen av vilkårene for å gi dem tillatelse, og dessuten alle opplysninger som kan lette tilsynet med slike institusjoner, særlig med hensyn til likviditet, solvens, innskuddsgarantier, begrensnings av store engasjementer, forvaltnings- og regnskapspraksis og internkontroll.”

Tilsvarende bestemmelser om samarbeid er også tatt med i forsikringsdirektivene, og er nøye beskrevet i samarbeidsprotokollene Siena-protokollen og Helsinki-protokollen⁶. I direktiv 2002/83/EF (det konsoliderte livsforsikringsdirektivet) heter det bl.a. i artikkel 62:

”The Commission and the competent authorities of the Member States shall collaborate closely with a view to facilitating the supervision of the kinds of insurance and the operations referred to in this Directive within the Community.

Each Member State shall inform the Commission of any major difficulties to which application of this Directive gives rise, inter alia, any arising if a Member State becomes aware of an abnormal transfer of business referred to in this Directive to the detriment of undertakings established in its territory and to the advantage of agencies and branches located just beyond its borders.

The Commission and the competent authorities of the Member States concerned shall examine such difficulties as quickly as possible in order to find an appropriate solution”.

Innenfor forsikringsdirektivene kan vertslandets tilsynsmyndigheter få ansvar og oppgaver i forbindelse med eventuelle overføringer av forsikringsporteføljer fra eller til selskaper med hovedsete i et annet EØS-land. I henhold til direktiv 2002/83/EF artikkel 14 skal vertslandets myndigheter konsulteres, og dersom porteføljen overføres til et selskap etablert i dette landet, må myndigheten også foreta en fornyet solvenskontroll for det overtakende selskapet. Vertslandets myndigheter har også et ansvar for å offentliggjøre overføringen i henhold til nasjonale bestemmelser.

⁵ Kredittilsynet har signert bilaterale samarbeidsavtaler (Memorandum of Understanding) med banktilsynsmyndighetene i Frankrike, Luxemburg, Nederland, Storbritannia, Tyskland og har jevnlig kontaktmøter med disse. Med de øvrige nordiske landene foreligger det en multilateral samarbeidsavtale.

⁶ Helsinki-protokollen (inngått i mai 2000 i Helsinki) regulerer samarbeidet mellom tilsynsmyndighetene i EU/EØS-statene vedrørende implementeringen av direktiv 98/78/EC om supplerende tilsyn med forsikrings-selskaper i en forsikringsgruppe.

Vertslandets myndigheter har også et ansvar i forbindelse med eventuelle avviklinger eller soliditetsproblemer i selskaper med filialer i vertslandet og kan bl.a. bli bedt å om sørge for frysing av selskapets aktiva i vertslandet (jf. artikkel 37).

I henhold til direktivene og Siena-protokollen har vertslandmyndighetene en generell plikt til å bistå hjemlandsmyndighetene i den grad det er mulig, i forsikringstakernes interesse.

På verdipapiriområdet fastslår verdipapirmarkedsdirektivets artikkel 56 nr. 1 og 2 en plikt for kompetente myndigheter til å samarbeide:

“Competent authorities of different Member States shall cooperate with each other whenever necessary for the purpose of carrying out their duties under this Directive, making use of their powers whether set out in this Directive or in national law. Competent authorities shall render assistance to competent authorities of the other Member States. In particular, they shall exchange information and cooperate in any investigation or supervisory activities.

When, taking into account the situation of the securities markets in the host Member State, the operations of a regulated market that has established arrangements in a host Member State have become of substantial importance for the functioning of the securities markets and the protection of the investors in that host Member State, the home and host competent authorities of the regulated market shall establish proportionate cooperation arrangements.”

EU-regelverket fastslår at det skal være et nært og omfattende samarbeid om tilsynet med filialer av kredittinstitusjoner, både på europeisk nivå og bilateralt. Artikkel 28 i kredittinstitusjonsdirektivet regulerer informasjonsutveksling begge veier, og det forutsettes både at vertslandets tilsynsmyndigheter skal ha en rolle i hjemlandets tilsynsvirksomhet, og at vertslandet selv skal utøve tilsyn.

For kredittinstitusjoner regulerer direktivets artikkel 29 stedlig tilsyn med filialer:

- ”1. Når en kredittinstitusjon som har tillatelse i en annen medlemsstat utøver sin virksomhet gjennom filial, skal vertsstaten fastsette at vedkommende myndigheter i hjemstaten, etter først å ha underrettet vedkommende myndigheter i vertsstaten, selv eller gjennom personer som de gir fullmakt for dette formål, kan kontrollere på stedet opplysninger i artikkel 28.
2. For å føre tilsyn med filialer kan vedkommende myndigheter i hjemstaten også benytte en av de andre fremgangsmåtene fastsatt i artikkel 56 nr. 7.
3. Denne artikkel skal ikke berøre den rett vedkommende myndigheter i vertsstatene har til å foreta tilsyn på stedet i filialer opprettet på deres territorium i forbindelse med utøvelsen av det ansvar de er pålagt i henhold til dette direktiv.”

Artikkel 29 nr. 1 hjemler således en rett for hjemlandets tilsynsmyndigheter til å la tilsynet utøves av andre etter fullmakt og i nr. 2 viser det til at hjemstaten, også i tilsynet med filialer, kan benytte de fremgangsmåtene for tilsyn som er fastsatt i artikkel 56 nr. 7. Artikkel 56 omhandler tiltak som skal lette tilsynet på konsolidert grunnlag, dvs. i hovedsak tilsynet med

utenlandske datterselskaper. Men artikkelens nr. 7 er altså også gjort gjeldende for hjemlandets tilsyn med filialer.

Artikkel 56 nr. 7 har denne ordlyd:

”Når vedkommende myndigheter i en medlemsstat i henhold til dette direktiv i bestemte tilfeller ønsker å kontrollere opplysninger om en kredittinstitusjon, et finansielt holdingselskap, en finansinstitusjon, et foretak som yter banktilknyttede tjenester, et blandet selskap eller et datterforetak av den type som er nevnt i artikkel 55 eller et datterforetak av den type som er nevnt i artikkel 52 nr. 10, som ligger i en annen medlemsstat, skal de anmode vedkommende myndigheter i den andre medlemsstaten om å foreta kontrollen. De myndigheter som har mottatt anmodningen, skal etterkomme den innenfor rammen av sin myndighet, enten ved at de selv foretar kontrollen, ved at de tillater at de myndigheter som har bedt om kontrollen, foretar den, eller ved at en revisor eller en sakkyndig gjør det.”

EU-regelverket for kredittinstitusjoner fastsetter i disse bestemmelsene at vertslandets tilsynsmyndigheter selv kan foreta stedlige tilsyn på de områder hvor myndigheten ligger i vertslandet, og at det kan etableres et samarbeid der vertslandets tilsynsmyndigheter foretar stedlige tilsyn på vegne av hjemlandets tilsynsmyndigheter innen de områder hvor ansvaret ligger hos hjemlandsmyndighetene.

Forsikringsdirektivene gir til en viss grad samme muligheter. I direktiv 2002/83/EF (det konsoliderte livsforsikringsdirektivet) artikkel 11 heter det:

”The Member State of the branch shall provide that, where an assurance undertaking authorised in another Member State carries on business through a branch, the competent authorities of the home Member State may, after having first informed the competent authorities of the Member State of the branch, carry out themselves, or through the intermediary of persons they appoint for that purpose, on-the-spot verification of the information necessary to ensure the financial supervision of the undertaking. The authorities of the Member State of the branch may participate in that verification”.

Videre heter det i Siena-protokollen punkt 3.1.5:

“...Where, in order to investigate compliance with the rules of law applicable to a branch, it appears appropriate to carry out an on-the-spot investigation at the branch of the undertaking, the supervisory authority of the Member State of the branch may carry out such an investigation on its own responsibility.”

Det norske regelverket bygger fullt ut på EU-regelverket. Med hjemmel i hhv. forsikringsvirksomhetsloven (§§ 2-4, 12-6 og 12-7) og finansieringsvirksomhetsloven (§ 1-4) er det gitt forskrifter om filialer av forsikringsselskaper og banker og andre kredittinstitusjoner med hovedsete i annen stat innen EØS.

Forskrift 22. september 1995 nr. 827 om filialer av forsikringsselskaper regulerer etableringen av filialer, hvilke tjenester som kan ytes, og hvilken del av det norske regelverket som kommer til anvendelse på de utenlandske filialene. Dette gjelder bl.a. forsikringsvirksomhetslovens bestemmelser om fordeling av kostnader, urimelige premier og forsikringsvilkår og

rett til overføring av oppsamlede midler og rett til overskudd i livsforsikring. I finansieringsvirksomhetsloven kommer bl.a. reglene om samarbeidsavtaler, opplysningsplikt om priser og produktpakker, opplysningsplikt til låntakere, låneavtale med forbruker og tiltak mot hvitvasking til anvendelse på de utenlandske filialene. Kredittilsynet skal føre tilsyn med at et forsikringsselskap i sin filial oppfyller bestemmelsene i forskriften. Det vises til forskrift 28. desember 1993 nr. 1257 om fordeling av tilsyn med finansinstitusjoner som har hovedsete i annen stat i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, og som driver virksomhet i Norge, mellom Kredittilsynet og utenlandsk myndighet.

Forskrift 2. mai 1994 nr. 326 om filial av banker og andre kredittinstitusjoner med hovedsete i en annen EØS-stat regulerer etableringen av filialer, herunder kravene til etableringsmelding og registrering i Norge, og fastsetter hvilke deler av det norske regelverket som kommer til anvendelse på de utenlandske filialene. I forretningsbankloven er bl.a. reglene som begrenser en bestyrer av en filials adgang til å drive annen virksomhet, habilitetsreglene og taushetsplikt, virksomhetsreglene og reglene om innskuddsvirksomhet, samt straffereglene som gjelder for disse bestemmelsene gjort gjeldende for filialene.

Forskriften gir detaljerte regler for krav til offentliggjøring av informasjon og opplysninger filialene må gi til statistisk bruk. Forskriften fastsetter også at lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker og offentlig administrasjon kapittel 1, 2 og 5 med tilhørende forskrifter skal gjelde for filialenes virksomhet i Norge.

Det fastslås at Kredittilsynet fører tilsyn med filialenes virksomhet i henhold til kredittilsynsloven og forskrifter gitt i medhold av loven.

Forskrift 28. desember 1993 om tilsyn med finansinstitusjoner og forvaltningsselskap som har hovedsete i annen EØS-stat, og som driver virksomhet i Norge, fastsetter at Kredittilsynet fører tilsyn med livsforsikringsselskaper, skadeforsikringsselskaper, kredittinstitusjoner og forvaltningsselskap som har hovedsete i annen EØS-stat og driver virksomhet i Norge. Tilsynet skal føres i overensstemmelse med de direktiver som omfattes av EØS-avtalen og lovgivningen for øvrig. I tillegg har forskriften bl.a. bestemmelser om tilsyn fra vedkommende myndigheter i hjemlandet og om samarbeid mellom tilsynsmyndighetene.

For verdipapirforetak reguleres utenlandske filialer direkte i verdipapirhandelloven (lov 19. juni 1997 nr. 79). Lovens § 7-7 fastsetter at lovens krav til konsesjon ikke er til hinder for at verdipapirforetak med hovedsete i annen EØS-stat yter investeringstjenester i Norge direkte fra forretningssted i annen EØS-stat eller gjennom filial. Det kreves at foretaket har tillatelse i hjemlandet og er underlagt tilsyn der. Kredittilsynet skal etter mottatt melding om etablering forberede tilsynet med foretaket og opplyse foretaket om de vilkår, herunder reglene for god forretningsskikk, som gjelder for utøvelsen av virksomhet i Norge. Paragraf 7-9 fastsetter hvilke bestemmelser i loven som gis anvendelse for utenlandske verdipapirforetak. Første ledd gjelder filialer av EØS-foretak. I hovedsak gjelder alle generelle handelsregler, egenhandelsreglene, reglene om ansattes adgang til å drive næringsvirksomhet, reglene om organisering av virksomheten, herunder kravene om god forretningsskikk. I lovens kapittel 13 er det fastsatt bestemmelser om tilsyn med verdipapirforetak med hovedsete i annen EØS-stat. Kredittilsynet kan til statistisk bruk pålegge verdipapirforetakene å avgi rapporter om deres virksomhet og kreve opplysninger som anses nødvendige for å kontrollere at de regler som gjelder for virksomheten her i landet overholdes. Kredittilsynet kan videre foreta stedlig tilsyn for å kontrollere at de reglene som gjelder for filialens virksomhet, overholdes og kan gi pålegg om retting. Reglene om sanksjoner i kapittel 14 er gjort gjeldende for filialene. Det

omfatter bl.a. regler om daglig mulkt, vinningsavståelse og straff.

3 FINANSIERING AV TILSYNSMYNDIGHETENE INNENFOR EØS – UTLIGNING AV UTGIFTER PÅ FILIALER AV EØS-FORETAK

EUs regelverk om kredittinstitusjoner, forsikringsselskaper og verdipapirforetak bestemmer at hjemlandets myndigheter skal ha tilsyn med slike institusjoner og angir hvilken myndighet som har hovedansvaret for tilsynet når en institusjon er etablert i flere jurisdiksjoner. Hvordan dette tilsynet skal finansieres, er imidlertid ikke regulert, og regelverket legger så langt arbeidsgruppen kan se, ikke føringer på vertslandenes utligning på utenlandske filialer av utgiftene ved tilsynet. Alle de nordiske landene har valgt å utligne kostnadene ved det finansielle tilsynet direkte på institusjonene underlagt tilsyn. I alle landene skjer fordelingen etter kriterier som størrelsen på institusjonen, hvor omfattende tilsynet er osv. I denne sammenheng vil det være naturlig at også filialene utlignes for en forholdsmessig andel av kostnadene ved tilsynet, både for det direkte tilsynet og for de kostnadene som går til markedstilsynet, generell overvåking av finansiell stabilitet, it-sikkerhet mv.

Nedenfor refereres en undersøkelse Kredittilsynet har foretatt om finansieringen av tilsynsmyndighetene innenfor EØS-området og i den sammenheng utligningen på utenlandske filialer. Som det fremgår av undersøkelsen, foretar de aller fleste landene også en fordeling av kostnadene ved tilsynet på disse filialene. Det synes derfor for arbeidsgruppen klart at det enkelte vertsland kan utligne på filialene de kostnadene som påløper hvis man i samsvar med direktivets bestemmelser utøver tilsyn med filialene.

Direktivene legger også opp til at det kan avtales at vertslandsmyndighetene utfører oppgaver på vegne av hjemlandsmyndighetene uten at regelverket regulerer kostnadene eller fordelingen av disse kostnadene. Det vil derfor også for slike kostnader være mulig å fordele kostnadene i samsvar med de ordinære regler i det enkelte land. Dette tilsier at den enkelte institusjon skal dekke sin forholdsmessige andel av kostnadene til det finansielle tilsynet.

3.1 Undersøkelsen

Den 21. november 2003 sendte Kredittilsynet et spørreskjema til alle tilsynsmyndighetene i EØS som er medlem av CESR (the Committee of European Securities Regulators), CEIOPS (the Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors) og Groupe de Contact/CEBS (the Committee of European Banking Supervisors).

Tilsynsmyndighetene ble bedt om å opplyse om filialer av institusjoner fra andre EØS-land bidrar til finansieringen av tilsynet, eventuelt, dersom dette ikke var tilfelle i dag, om det kan bli spørsmål om å vurdere bidragsplikt i fremtiden. I de tilfeller der tilsynets utgifter også utlignes på filialene, ba vi om en kort redegjørelse for hvordan filialenes andel av utligningen beregnes (f.eks. om det er snakk om éngangsavgifter, eller årlig bidrag til utgiftene i forhold til virksomheten og hvordan dette beregnes).

3.2 Resultat av undersøkelsen

De fleste tilsynsmyndighetene svarte på undersøkelsen. Undersøkelsen viser at i de fleste land hvor tilsynsmyndighetens utgifter utlignes på institusjonene under tilsyn, blir en viss andel av utgiftene også utlignet på filialene.

Undersøkelsen viste at tilsynsmyndighetene i Belgia, Irland, Luxemburg, Storbritannia og Tyskland utligner sine utgifter på filialer (innenfor alle sektorer). Finland, Nederland og Sverige utligner på filialer innenfor bank og verdipapirområdet, men ikke på filialer av forsikringsselskaper. Danmark og Østerrike utligner kun på bankfilialer. Portugal utligner på filialer av verdipapirforetak og forsikringsselskaper. Liechtenstein har lovhjemmel til å utligne tilsynsutgiftene på filialer fra andre EØS-land, selv om det for tiden ikke finnes slike filialer i landet.

I de fleste land hvor sentralbanken har ansvar for tilsynet med banksektoren, utlignes det verken på bankene eller filialene. Dette gjelder Frankrike, Hellas, Italia, Portugal og Spania. Men det gjelder ikke for de nye integrerte tilsynsmyndighetene som har valgt å legge tilsynet under sentralbanken (Irland og Nederland).

Island, Frankrike, Hellas, Italia og Spania utligner ikke tilsynsutgiftene på filialer fra andre EØS-land. Det er ikke kommet inn svar fra Italia, Frankrike og Spania hva angår filialer av verdipapirforetak, men det antas at dette også gjelder for dem.

3.3 Utligningsmetoder

Utligningsmetodene varierer og beskrives kort nedenfor.

Østerrike

Flere bankfilialer er etablert i Østerrike i medhold av direktiv 2000/12/EØF. I Østerrike bidrar disse bankfilialene årlig til finansieringen av det østerrikske tilsynet Austrian Financial Market Authority. Beregningen foretas i henhold til den østerrikske banklovgivningen (§ 69 a para 2 Austrian Banking Act) som følger: Et fiktivt egenkapitalkrav på 8 % beregnes for 50 % av filialenes aktiva, og filialene bes om å betale 5 % av dette fiktive kapitalkravet i utligningsbidrag. Minimum bidrag er på € 1 000 pr. år. Kostnadene for filialene står i forhold til kostnadene for østerrikske banker. Selv om de er underlagt samme tilsynsmyndighet, plikter ikke filialer av forsikringsselskaper og verdipapirforetak å bidra til tilsynets funding.

Belgia

Det samlede bidrag fra banker (kredittinstitusjoner) og verdipapirforetak til dekning av tilsynets utgifter fastsettes i kongelig resolusjon og er for tiden € 16.985.329,- pr år. Dette beløpet skal reflektere kostnadene ved tilsynet med bank- og verdipapirsektoren, og indeksreguleres årlig. Halvparten av denne årlige summen fordeles mellom institusjonene basert på kravet til egenkapital, en fjerdedel fordeles i forhold til brutto overskudd i den enkelte institusjon i foregående år og den siste fjerdedelen fordeles i forhold til institusjonenes balanse pr 31. desember året før i henhold til følgende kriterier:

- Hele balansesummen opp til € 6.200 mill. tas i betraktning;
- Dersom balansen overstiger dette beløp beregnes det i tillegg 75 % av beløp opp til € 12.395 mill.;
- For beløp som overstiger dette, beregnes det 50 % av den overstigende andel opp til € 24.790 mill.;
- Deretter beregnes 50 % av summen mellom € 24.790 mill. og € 61.975 mill.;
- Eventuelle beløp som overstiger € 61.975 mill., tas ikke i betraktning.

De samme kriteriene gjelder for å beregne utligningen for filialer av EØS-banker og verdipapirforetak, men med utgangspunkt i en tredjedel av balansesummen. Minimum årlig bidrag er på € 2 000.

Når det gjelder andre typer foretak under tilsyn i Belgia, beregnes det årlig en viss prosent av:

- Premieinntekter for forsikringsselskaper
- Innbetalinger til pensjonskasser/pensjonsfond
- Summen av utestående lån i kredittforetak

For disse typer foretak estimeres utgiftene årlig, og 12 % av utgiftene fordeles på kredittforetakene mens 88 % fordeles på forsikringsselskapene og pensjonskassene i henhold til beregningsmetoden ovenfor.

Når det gjelder EØS-filialer av forsikringsselskaper, blir kun 30 % av premieinntektene tatt med i betraktning for beregning av utligningen.

Danmark

I Danmark er det bare filialer av banker (kredittinstitusjoner) som i noen grad bidrar til å dekke tilsynets utgifter. Utligningen på EØS-filialer av kredittinstitusjoner utgjør totalt DKK 150 000 pr. år. Filialene skal betale 0.0006 0/00 av filialens balanse og garantier året før. Dette bidraget skal kun dekke de faktiske kostnadene ved tilsyn med likviditeten i filialene.

Finland

Tre ganger i året betaler utenlandske kredittinstitusjoner inn en tilsynsavgift på € 841,- (uansett antall kontorer og virksomhetens størrelse). Dersom en filial tilbyr investerings-tjenester, må den også betale inn en avgift i forhold til denne virksomhetens omfang i likhet med nasjonale verdipapirforetak som tilbyr samme type tjenester.

I tillegg til disse periodiske avgiftene må filialer av utenlandske kredittinstitusjoner og verdipapirforetak betale saksbehandlingsavgift i forhold til gjennomsnittskostnad ved å behandle konsesjonssøknader, meldinger o.l. For tiden utgjør dette en meget begrenset andel av tilsynets inntekstskilder.

Det finske tilsynet har planer om å endre reglene for utligning av tilsynets utgifter. I den forbindelse vil myndighetene vurdere grunnlaget for å utligne på EØS-filialer. Hittil har ikke utenlandske forsikringsselskapers filialer i Finland bidratt til å dekke kostnadene ved tilsynet med forsikringssektoren i Finland. Styret i forsikringstilsynet (Vakuutusvalvonta) mener at filialer av forsikringsselskaper – og etter hvert også forsikringsmeglere – bør bidra til å dekke tilsynets utgifter i fremtiden. Forsikringstilsynet vil legge frem et forslag for det finske Helse- og Sosialdepartement i løpet av året. Finland regner med at de nye utligningsreglene vil komme på plass i januar 2005.

Tyskland

I Tyskland må filialene betale en saksbehandlingsavgift for hver beslutning eller hvert vedtak som fattes av tilsynet (BaFin) i forhold til filialen. Ved beregningen av denne avgiften tas det hensyn til både ressursbruken og type vedtak/beslutning.

Irland

Etter opprettelsen av de nye integrerte tilsynet i Irland publiserte det irske tilsynet IFSRA i desember 2003 et høringsnotat om utligning av tilsynets utgifter på institusjonene under tilsyn. IFSRA foretok grundige undersøkelser omkring utligningsmetodene i andre land, deriblant Norge, og har valgt et utligningssystem noenlunde på linje med det vi har i Kredittilsynet. Men når det gjelder banker og forsikringsselskaper, foreslår IFSRA å dele tilsynsavgiften i to, én del som vedrører soliditetstilsyn og én del som vedrører tilsynets ansvar for forbrukerbeskyttelse. Den siste delen er utgangspunktet for at IFSRA foreslår i sitt høringsnotat at filialer av EØS-selskaper skal betale en avgift og dermed bidra til å dekke utgiftene knyttet til forbrukerrelaterte tilsynssaker. Irland gjør oppmerksom på at filialene kun skal bidra til den virksomheten som knytter seg til informasjonskrav og andre forbrukerrelaterte saker ("code of conduct" m.m.) og ikke soliditetstilsynet. Derfor blir disse filialenes andel langt lavere enn bidraget fra institusjonene som er underlagt direkte tilsyn (hjemlands-tilsyn) av IFSRA. (Det gjøres oppmerksom på at også EØS-selskaper som driver grenseoverskridende virksomhet i Irland må betale en tilsynsavgift). Tilsynsavgiften for forbrukerbeskyttelsen gjelder all aktivitet i Irland, og beregnes ut i fra omfanget av virksomheten i Irland. IFSRAs rapport med konklusjonene fra høringsrunden ble lagt frem i mai 2004. Høringsnotatet og konklusjonen etter høringsrunden finnes på IFSRAs hjemmeside www.ifsra.ie.

Hva angår tilsynsavgiften for forbrukerbeskyttelse innenfor forsikringssektoren, foreslås det at den beregnes ut i fra brutto premieinntekter for forsikringsrisiko tegnet i Irland. For bankenes virksomhet foreslår tilsynet å beregne forbrukerbeskyttelsesavgiften på grunnlag av innskudd fra og utlån til forbrukere. Næringen foreslo at man i tillegg burde beregne en avgift basert på bankenes bidrag til innskuddsgarantiordninger, bidrag til verdipapirforetakenes garantiordninger, samt bidrag til ombudsmannsordningen. Her ville ikke filialene ha bidratt.

For kredittinstitusjoner fra andre EØS-land som har etablert filial i Irland, betaler ikke disse soliditetstilsynsavgift, men en "forbrukertilsynsavgift" dersom de gir lån til eller tar imot innskudd fra irske innbyggere og husholdninger.

Minimum tilsynsavgift er på €1,500 pluss en tilleggsbeløp som regnes ut i fra tabellen nedenfor:

Avgifts-gruppe	Sum lån til og innskudd fra husholdninger (€)	Avgift pr million Euro (eller del av en million)
A	15.000.001 – 100.000.000	77,01
B	100.000.001 – 5.000.000.000	24,56
C	5.000.000.001 – 20.000.000.000	13,39
D	20.000.000.001 – 80.000.000.000	1,48

For EØS-filialer av livsforsikringsselskaper blir beregningen som følger:

Avgifts-gruppe	Brutto premieinntekt i Irland (€)	Avgift pr million Euro (eller del)
A	25.000.001 – 75.000.000	296,89
B	75.000.001 – 400.000.000	94,67
C	400.000.001 – 2.000.000.000	51,62
D	2.000.000.001 – 2.500.000.000	5,71

For skadeselskapene som har etablert filial i Irland, foretas beregningen som følger:

Avgifts-gruppe	Brutto premieinntekt i Irland (€)	Avgift pr million Euro (eller del)
A	1.750.001 – 3.000.000	1.029,89
B	3.000.001 – 150.000.000	328,41
C	150.000.001 – 750.000.000	179,06
D	750.000.001 – 1.000.000.000	19,81

Liechtenstein

Liechtenstein har for tiden ingen filialer av EØS-institusjoner, men loven tillater at tilsynet utligner sine utgifter på eventuelle filialer. Informasjon om hvordan dette eventuelt vil beregnes, foreligger ikke.

Luxemburg

I Luxemburg beregnes den årlige tilsynsavgiften for kredittinstitusjoner - uansett om disse er filialer eller datterselskaper - på grunnlag av forvaltningskapitalen ved slutten av foregående år. Tilsynsavgiften deles inn i tre avgiftsklasser:

For forvaltningskapital mindre eller lik € 250 mill. er avgiften på € 27.500

For forvaltningskapital mellom € 250 mill. og € 1.250 mill. er avgiften på € 34 000

For forvaltningskapital over € 1 250 mill. er avgiften på € 55 000.

Når det gjelder andre foretak under tilsyn (f.eks. investeringsforetak), blir tilsynsavgiften beregnet i forhold til type virksomhet, uansett om denne utøves via datterselskap eller filial, og varierer mellom € 6 000 og € 30 000.

Filialer av forsikringsselskaper fra andre EØS-land betaler en fast årlig avgift på € 3 000 til forsikringstilsynet (Commissariat aux Assurances).

Nederland

Verdipapirforetak som har filialer eller tilbyr grenseoverskridende tjenester i Nederland som meglere eller porteføljeforvaltere belastes en årlig avgift. Utenlandske verdipapirforetak som er underlagt tilfredsstillende hjemlandstilsyn, og som kun driver virksomhet for egen regning i eller fra Nederland, belastes ingen tilsynsavgift. Den årlige avgiften består av:

- a) Én del som skal dekke kostnadene ved tilsyn med selskapenes oppfølging av verdipapirlovens bestemmelser
- b) Én del som beregnes basert på en viss prosent av foretakenes inntekter året før.

Avgiften beregnes på grunnlag av inntektene fra investeringstjenestene, men prosenten og minimumsbeløpet vil bli lavere for de utenlandske filialene enn for de nederlandske institusjonene. Det er kun foretak som tilbyr tjenester i Nederland som betaler tilsynsavgift. I 2003 var den forholdsmessige avgiften på 0,14 % og minimum avgiften på € 2.454.

Nederland er i ferd med å slå sammen tilsynsmyndighetene for bank-, forsikrings- og verdipapirsektorene under sentralbanken. Det vil derfor bli introdusert et nytt utlignings-system i løpet av 2004. Selv om tilsynet faller under sentralbanken, vil utgiftene til selve tilsynsvirksomheten utlignes på tilsynsenhetene, og tilsynsvirksomheten skilles klart fra

sentralbankvirksomheten. Det foreslås at EØS-filialer skal være med å dele på utgiftene til tilsynet. Det legges opp til at de skal betale en fast årlig avgift som beregnes på grunnlag av gjennomsnittlig kostnader ved tilsynet med denne type institusjoner.

Portugal

I henhold til ny lovgivning i Portugal skal filialer av verdipapirforetak, selv om de er underlagt lovgivningen i andre EØS-land, betale en tilsynsavgift til verdipapirtilsynet CMVM. Utenlandske investeringsforetak som tilbyr grensekryssende tjenester i henhold til reglene om grenseoverskridende virksomhet i verdipapirmarkedsdirektivet, skal kun betale tilsynsavgift for saker behandlet av CMVM.

Filialer av forsikringsselskaper fra andre EØS-land betaler en andel av utgiftene til forsikringstilsynet Instituto de Seguros de Portugal. Det årlige bidraget beregnes som en fast prosent av direkte forsikringspremier, og er forskjellig for livsforsikring og skadeforsikring. For 2002 var utligningen på 0,066 % av premiene for filialer av livsselskaper og 0,282 % for filialer av skadeselskaper.

Sverige

I Sverige utlignes Finansinspektionens utgifter på filialer av EØS-banker, -kredittforetak -verdipapirforetak og -verdipapirfond. Filialene betaler en årlig tilsynsavgift på mellom SEK 5 000 og SEK 20 000. I tillegg betaler de en konsesjonsavgift eller registreringsavgift på mellom SEK 2 100 og SEK 8 000 ved meldinger om filialetablering i Sverige. Det utlignes ikke på filialer av forsikringsselskaper fra andre EØS-land.

Storbritannia

Tilsynet i Storbritannia (FSA) utligner alle sine utgifter på institusjonene de har tilsyn med. I tillegg til den årlige hovedutligningen får også FSA inn bidrag i form av søknads- eller konsesjonsavgifter (som skal dekke de faktiske kostnadene med å behandle konsesjons-søknader m.m.), og avgifter for særskilte prosjekter. FSA kan for eksempel ta særskilte tilsynsmessige oppdrag mot betaling som kommer de betalende til gode og dermed ikke utlignes på andre.

Den årlige utligningen følger samme prinsipper som Kredittilsynets. Detaljer finnes på FSAs hjemmeside www.fsa.gov.uk.

Filialer i Storbritannia av finansinstitusjoner fra andre EØS-land bidrar årlig til dekning av FSAs utgifter. Beløpet hver institusjon må betale, avhenger av type finansiell aktivitet selskapet har tillatelse til å drive i Storbritannia, ressursene FSA bruker på å føre tilsyn med denne type aktivitet, og størrelsen på virksomheten. Foretakene grupperes i forskjellige avgiftsklasser etter næringssektor og FSAs årlige utgifter fordeles på hver av disse klassene.

EØS-foretak som driver virksomhet i Storbritannia får en "tilsynsrabatt" i forhold til britiske foretak. EØS-baserte banker som tar imot innskudd i Storbritannia betaler 20 % av den tilsynsavgift en tilsvarende britisk bank må betale. Livsforsikringsselskaper fra andre EØS-land betaler 75 % av tilsynsavgiften som ville vært utlignet på et tilsvarende britisk selskap. Verdipapirforetak fra andre EØS-land som forvalter investeringer i Storbritannia, belastes 95 % av tilsynsavgiften for tilsvarende britiske selskaper. Alle EØS-filialer må dessuten betale en årlig minimumsavgift på £100.

4 KREDITTILSYNSLOVEN – HVILKE UTENLANDSKE FILIALER HAR KREDITTILSYNET TILSYN MED

Lov 7. desember 1956 nr 1 om tilsynet for kredittinstitusjoner, forsikringsselskaper og verdipapirhandel mv. (kredittilsynsloven) regulerer hvilke virksomheter Kredittilsynet fører tilsyn med. Lovens § 1 har følgende ordlyd:

”§ 1. Tilsyn etter denne lov føres med:

1. Forretningsbanker.
2. Sparebanker.
3. Skadeforsikringsselskaper, *herunder utenlandske skadeforsikringsselskapers generalagent (hovedagent) i Norge.*
4. Livsforsikringsselskaper, *herunder utenlandske livsforsikringsselskapers generalagent (hovedagent) i Norge.*
5. *Filial av kredittinstitusjon som nevnt i § 1-4 første ledd nr. 4 og nr. 5 i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner, for såvidt gjelder virksomhet som drives her i riket.*
6. Finansieringsforetak, jf. lov av 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner § 3-1.
7. Enhver som etter § 4-1 i lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner har plikt til å melde fra til Kredittilsynet om organisert eller ervervsmessig formidling av lån.
8. Foretak som går inn under § 1-3 første ledd nr. 1-6 i lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner eller som Kongen etter § 1-3 annet ledd unntar fra noen av lovens bestemmelser, når det bestemmes at Kredittilsynet skal føre tilsyn med virksomheten.
9. revisor og revisjonsselskaper som er godkjent etter revisjonsloven.
10. *Børser og autoriserte markedsplasser.*
11. *Verdipapirregistre*
12. Sjøtrygdslag, jf. lov av 3. juli 1953 nr. 2.
13. *Utenlandske finansinstitusjoners representasjonskontorer i Norge.*
14. *Verdipapirforetak og andre foretak som driver virksomhet i forbindelse med verdipapirhandel, samt med overholdelsen av bestemmelser om verdipapirhandel gitt i eller i medhold av lov.*
15. Private, kommunale og fylkeskommunale pensjonskasser og pensjonsfond samt Norges Banks pensjonskasse.
16. *Andre foretak så langt det bestemmes i eller i medhold av særskilt lov.*

Når en institusjon som nevnt i første ledd er en del av et konsern, skal det føres tilsyn etter denne lov også med andre selskaper i konsernet. Når tilsynsmessige hensyn tilsier det, gjelder dette også den del av virksomheten til selskapene i konsernet som ikke ellers omfattes av denne lov.

Tilsyn etter denne lov føres også med utenlandske foretak som tilsvarende foretak som nevnt i første ledd, eller driver virksomhet som tilsvarende virksomhet som nevnt i første

ledd, og utenlandsk foretak som tilsvarende foretak som nevnt i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner § 2a-6 første ledd bokstav b og e, i den utstrekning foretaket driver virksomhet her i riket.

Regler om institusjonene i denne lov får tilsvarende anvendelse overfor fysiske personer som nevnt i første ledd.”

Som det fremgår av de delene av bestemmelsen som her er uthevet, fører Kredittilsynet etter loven tilsyn med alle utenlandske foretak som driver tilsvarende virksomhet i Norge som de norske foretakene som er regulert av bestemmelsen. For de fleste utenlandske filialer er det direkte sagt i bestemmelsen at Kredittilsynet fører tilsyn med institusjonen, se nr. 3, 4, 5 og 13. For de filialene som eventuelt ikke skulle falle direkte inn under disse punktene, har bestemmelsens tredje ledd en bestemmelse som fastslår at det skal føres tilsyn med alle foretak som driver virksomhet i Norge som tilsvarende de foretakene som er nevnt i bestemmelsen. Dette kan for eksempel gjelde utenlandske verdipapirforetak med filial i Norge. Nr. 14, som omhandler verdipapirforetak, sier ikke direkte at punktet også omfatter utenlandske filialer.

Loven regulerer også hvordan utgiftene med tilsynet skal dekkes. Det er de virksomhetene som etter lovens § 1 eller annen særskilt lovhjemmel er underlagt tilsyn som skal dekke utgiftene. Dette er fastsatt i lovens § 9 første og andre ledd som har følgende ordlyd:

”Utgiftene ved tilsynet skal utliknes på de institusjoner som i henhold til § 1 eller annen særskilt lovhjemmel er under tilsyn i budsjettåret. Utgiftene fordeles på de ulike grupper av institusjoner etter omfanget av tilsynsarbeidet. Utgiftene ved tilsynet med overholdelsen av de alminnelige bestemmelser om verdipapirhandel⁷, og utgifter ved tilsynet med overholdelsen av lov 17. november 1999 nr. 95 om betalingssystemer mv., utliknes etter størrelsen på beløpene etter fordelingen etter foregående punktum. Slike utgifter skal allikevel ikke utliknes på eiendomsmeglerforetak og inkassoforetak og revisorer eller revisjonsselskap og regnskapsførere, regnskapsførerselskap eller regnskapslag.

Fordelingen innen de gruppene som er nevnt i § 1 første ledd nr. 1, 2, 6, 8 og 15 skjer på grunnlag av størrelsen av institusjonenes forvaltningskapital ved begynnelsen av året eller på det tidspunkt institusjonen kommer under tilsyn, likevel slik at departementet for hvert år fastsetter et minste og et høyeste beløp som kan utliknes på den enkelte institusjon innen hver gruppe. For en forretningsbank som er stiftet etter forretningsbankloven § 4 tredje ledd, kan det fastsettes et særskilt beløp etter omfanget av tilsynsarbeidet. Fordelingen innen de gruppene som er nevnt under § 1 første ledd nr. 3, 4 og 12 skjer på grunnlag av størrelsen av premieinntekt for direkte forsikring avsluttet i Norge. Departementet kan likevel for hvert år fastsette et minste og et høyeste beløp som kan utliknes på den enkelte institusjon innen hver gruppe. Fordelingen innen de grupper som omfattes av § 1 første ledd nr. 5, 7, 9, 10, 11, 13 og 14 skjer etter regler som fastsettes av departementet. Når tilsynet følger av § 1 annet ledd eller annen særskilt lovhjemmel, jf § 1 første ledd nr. 16, skjer fordelingen innen den enkelte gruppe etter regler som fastsettes av departementet. Utlikningen skal utføres av tilsynet, men skal godkjennes av departementet.”

For visse typer filialer fremgår det direkte av loven hva som skal være utligningsgrunnlaget, for andre må dette fastsettes av departementet, men kredittilsynsloven gir for alle

⁷ Se nærmere om dette i kapittel 8.

institusjonstyper hjemmel for å utligne utgiftene ved tilsynet også på utenlandske filialer som driver virksomhet i Norge med tilsvarende virksomhet som norske foretak underlagt tilsyn. At norske myndigheter ikke tidligere har tilpasset utligningen av tilsynets utgifter til dette, skyldes dels at EU-systemet legger hoveddelen av tilsynsansvaret på hjemlandet og dels at det var uavklart i hvor stor utstrekning det kunne utlignes. Som det fremgår i kapittel 2 foran, regulerer ikke EU-regelverket hvordan tilsynet skal finansieres, og det fremgår i kapittel 3 at de fleste EØS-landene utligner utgifter også på filialene. Videre har filialvirksomheten i Norge inntil nylig vært svært begrenset. Da det ble inngått en egen samarbeidsavtale med de svenske myndighetene om tilsynet med forsikringsselskapet If, ble det drøftet om de svenske myndighetene burde kompensere Kredittilsynet for utgiftene med tilsynet. Kredittilsynet var imidlertid mest opptatt av å få en avtale som ga tilstrekkelig innsyn og informasjon. For ikke å svekke dette, gikk man ikke nærmere inn på finansieringsspørsmålet. Man undersøkte ikke nærmere den gang mulighetene for direkte utligning på filialen. Økningen i antall filialer og i størrelsen på den totale virksomheten til disse tilsier at utligning på filialene nå bør gjennomføres. Det foreslås derfor en endring i den praktiske utligningen med virkning fra og med innbetalingen i 2005.

Spørsmålet blir hvilket tilsyn som føres og vil bli ført med de enkelte typer filialer og derved hvor stor del av utgiftene disse skal være med å dekke. Lovens § 9 sier direkte at utgiftene ved tilsynet med overholdelsen av de alminnelige bestemmelser om verdipapirhandel og utgifter ved tilsynet med overholdelsen av lov 17. november 1999 nr. 95 om betalingssystemer mv., skal utlignes på alle foretakene, det vil si også filialene, med unntak av eiendomsmeglerforetak, inkassoforetak, revisorer eller revisjonsselskap og regnskapsførere, regnskapsførerselskap eller regnskapslag. Arbeidsgruppen går nedenfor i kapittel 8 gjennom tilsynets virksomhetsområder for å fastslå hvilke øvrige tilsynsaktiviteter de enkelte filialtyper naturlig bør dekke en forholdsmessig del av i tillegg til de utgifter som direkte kan henføres til de utenlandske filialene.

5 DET NORSKE UTLIGNINGSSYSTEMET

Kredittilsynets utgifter skal i sin helhet dekkes av virksomheter under tilsyn, jf. kredittilsynsloven §§ 1 og 9. Det betyr at Stortingets bevilgninger til Kredittilsynet for hvert budsjettår har lik inntekts- og utgiftsside. Inntektsbevilgningen har benevnningen Bidrag fra tilsynsenhetene og tilsvarende dermed det beløp som skal utlignes. Fordi utligningsbeløpet skal fordeles på de ulike grupper under tilsyn i samsvar med ressursbruken på hver gruppe, vil inntektene komme året etter. I St.prp. nr. 1 (statsbudsjettet) er det et eget såkalt romertallsvedtak om dette. Det beløp som skal utlignes på hver gruppe, fordeles på de enkelte enheter i gruppen i samsvar med det loven fastsetter som beregningsgrunnlag for gruppen. Hvordan dette skjer, forklares nærmere nedenfor.

Utligningen for år t skjer i år $t + 1$. Det samlede beløp som skal utlignes fremkommer slik:

$$\begin{aligned} & \text{Bevilget budsjett for år } t \text{ inkl. eventuelle tilleggsbevilgninger} \\ & - \text{Overført ubrukt bevilgning fra år } t-1 \\ & \hline = \text{Samlet utligningsbeløp år } t \text{ til innkreving år } t + 1 \end{aligned}$$

Virksomhetene deles i tilsynsgrupper ettersom hvilket alternativ i lovens § 1 nr. 1-16 de faller inn under. Gruppene er: banker⁸, livsforsikringsselskap, skadeforsikringsselskap og sjøtrykdelag, holdingselskap, pensjonskasser, pensjonsfond, finansieringsselskap, kredittforetak, revisorer, regnskapsfører, verdipapirforetak, forvaltningsselskap for verdipapirfond, Oslo børs og andre autoriserte markedsplasser, Verdipapirsentralen ASA, oppgjørssentraler, eiendoms-meglere, inkassoforetak og andre. Beregningen av ressursbruken på hver tilsynsgruppe foregår slik:

Alle administrative enheter (avdelinger og seksjoner) i Kredittilsynet registrerer antall ukeverk som skal tilordnes de tilsynsgrupper som er aktuelle for denne enheten. Registreringen skjer pr. halvår med tidsregistrering fra tid til annen for kvalitetssikring. Ukeverk som ikke kan tilordnes noen spesiell gruppe, for eksempel administrative oppgaver, registreres som ufordelte. I tillegg til tilsynsgruppene er det også registrering av ukeverk til tilsyn med markedsadferd og ukeverk til det generelle regnskapstilsyn. For å komme frem til ressursbruken korrigeres ukeverksfordelingen med økonomiske data fra Kredittilsynets regnskap. Det tas for eksempel hensyn til lønnsforskjeller mellom ukeverkene, og utgiftene til varer og tjenester tilordnes så langt det er mulig de aktuelle tilsynsgrupper. I samsvar med loven skal ressursbruken til ulike administrative oppgaver og andre fellesoppgaver ("ufordelt") belastes alle grupper av tilsynsenheter forholdsmessig. Det samme gjelder ressursbruken til det generelle regnskapstilsyn. Ressursbruken til tilsyn med markedsadferd belastes forholdsmessig alle tilsynsgrupper unntatt eiendoms-meglere, inkassoforetak, revisorer og regnskapsførere.

Etter at det er beregnet hva hver tilsynsgruppe skal utlignes, skal det beregnes hvor mye hver enhet i gruppen skal bidra med. Som nevnt fastsetter loven hva som er beregningsgrunnlaget for visse grupper, for andre grupper fastsettes dette særskilt av departementet. For banker og andre kredittinstitusjoner, pensjonskasser, pensjonsfond, og forvaltningsselskap for verdipapirfond er det forvaltningskapitalen som legges til grunn. For de øvrige grupper er det

⁸ Det skilles ikke mellom forretningsbanker og sparebanker.

ulike former for inntekt som legges til grunn. Et unntak er regnskapsførere der alle utlignes med et likt beløp pr. regnskapsfører. Det er også andre "grupper" som i hovedsak består av en enkelt enhet, hvor utligningen blir bestemt særskilt. Dette gjelder for eksempel Oslo Børs ASA, Verdipapirsentralen ASA og Nord Pool ASA. Et eksempel på en beregning følger som bilag 4 (resultatet for 2003).

Som hovedregel skal tilsynsenhetene i hver gruppe betale et beløp som er proporsjonalt med størrelsen på enhetens virksomhet målt ut fra beregningsgrunnlaget, for eksempel en banks forvaltningskapital i forhold til samlet forvaltningskapital for bankgruppen. Det kan likevel fastsettes minimums- og maksimumsbeløp for hvor mye den enkelte enhet i en tilsynsgruppe skal betale. Kredittilsynet har utviklet et eget forsystem til økonomisystemet for å foreta disse beregningene. De nødvendige data hentes fra ulike kilder i Kredittilsynet. Det har vært en utvikling mot at en stadig større del av datainnhenting er automatisert.

Når Kredittilsynet har utarbeidet et forslag til utligning, som regel i månedsskifte april/mai, sendes forslaget på høring til bransjeorganisasjonene. I de senere år har det vært få innsigelser til forslaget. Det har vært reist spørsmål som tilsynet har besvart. Etter høringsrunden sendes forslaget, inkludert høringssvarene og Kredittilsynets vurdering av disse, til Finansdepartementet for endelig godkjenning. Etter vurdering av de ulike forhold har departementet godkjent forslaget. Når godkjenningen foreligger, overføres dataene fra forsystemet til økonomisystemet slik at det kan produseres fakturaer til hver tilsynsenhet.

Slik situasjonen er nå, dekker gruppen banker i underkant av 30 prosent av Kredittilsynets utgifter. Forsikring (liv, skade og forsikringsmeglere) dekker noe under 25 prosent, verdipapirrådet 17-18 prosent og finansieringsselskapene noe over 2 prosent. Øvrige utgifter dekkes av de resterende tilsynsgruppene.

I utligningen for 2003, som er den siste der det foreligger endelige tall, var minimumsbeløpet for banker kr 20 000, maksimumsbeløpet kr 8 800 000 og proSENTsatsen for de øvrige 0,0025 prosent av forvaltningskapitalen. Grensen for å betale minimumsbeløp var forvaltningskapital mindre eller lik 800 mill. kr, mens grensen for å betale maksimumsbeløp var forvaltningskapital større enn 300 mrd. kr.

For livsforsikring var minimumsbeløpet kr 20 000 og maksimumsbeløpet kr 3 500 000. ProSENTsatsen for de øvrige var 0,0317 prosent av premieinntekt. Grensen for å betale minimumsbeløp var premieinntekt mindre eller lik 50 mill. kr, mens grensen for å betale maksimumsbeløp var premieinntekt større enn 10 mrd. kr.

For skadeforsikring var minimumsbeløpet kr 4 000 og maksimumsbeløpet kr 4 000 000. ProSENTsatsen for de øvrige var 0,0494 prosent av premieinntekt. Grensen for å betale minimumsbeløp var premieinntekt mindre eller lik 8 mill. kr, mens grensen for å betale maksimumsbeløp var premieinntekt større enn 8 mrd. kr.

For verdipapirforetak var minimumsbeløp kr 20 000, maksimumsbeløp kr 3 700 000 og proSENTsatsen for de øvrige var 0,2427 prosent av inntekter fra investerings- og tilleggstjenester. Grensen for å betale minimumsbeløp var inntekter mindre eller lik 8 mill. kr, mens grensen for å betale maksimumsbeløp var inntekter større enn 1 mrd. kr.

For finansieringsselskap var minimumsbeløpet kr 3 000, maksimumsbeløpet kr 730 000 og proSENTsatsen for de øvrige 0,0054 prosent av forvaltningskapitalen. Grensen for å betale

minimumsbeløp var forvaltningskapital mindre eller lik 60 mill. kr, mens grensen for å betale maksimumsbeløp var forvaltningskapital større enn 7 mrd. kr.

6 OVERSIKT OVER ANTALL FILIALER

Følgende åtte filialer av EØS-banker er etablert i Norge etter melding til Kredittilsynet:

BNP Paribas Oslo Branch NUF
Citibank International PLC Norway Branch NUF
Danske Bank NUF
Handelsbanken NUF
J P Morgan Europe Limited Norway Branch NUF
Skandiabanken AB NUF
Skandinaviska Enskilda Banken AB (publ.) Oslofilialen NUF
Swedbank Oslo NUF

Det er registrert én filial av EØS-kredittinstitusjon som driver som kredittforetak (DVB Bank N.V. Nordic Branch).

Av finansieringsselskap er det etablert følgende 21 filialer av EØS-foretak som inngår i tallmaterialet i denne rapporten:

Aktiv Kapital Finans NUF (AK Finans AB NUF)
BMW Financial Services Norge NUF
Caterpillar Financial Services Norway NUF
CitiFinancial Europe PLC NUF
Carnegie Investment Bank AB Norway Branch NUF
Daimlerchrysler Capital Services Debis Norway NUF
FCE Bank NUF
Fortis Bank (Nederland) N.V. Oslo Branch NUF
GE Capital Bank NUF
GE Capital Equipment Finance NUF
GMAC Bank GmbH Norway Branch NUF
Handelsbanken Finans NUF
IBM Credit Norge NUF
ING Bank N.V. Norway NUF
Lindorff Capital AB NUF
Scania Finans AB NUF
SEB Finans NUF
SEB Kort AB Oslofilialen NUF
Siemens Finans NUF
De Lage Landen Finans Norge NUF (tidligere Telia Finans AB NUF)
Toyota Kreditbank GmbH NUF

To filialer av EØS-kredittinstitusjoner er etablert etter melding til Kredittilsynet og er registrert i Enhetsregisteret, men inngår ikke i statistikkgrunnlaget for denne rapporten:

Forex Bank AB
Svea Ekonomi AB

Følgende to EØS-kredittinstitusjoner har meldt filialetablering i Norge uten at det pr. 1. juli 2004 er registrert noen filial i Enhetsregisteret:

ABB Credit Finance AB
LGT Bank in Liechtenstein

Det er etablert følgende sju filialer av EØS-forsikringsselskap innen livsforsikring:

Skandia Life Norge NUF
Handelsbanken Liv NUF
Danica Link NUF
Commercial Union International Life SA NUF
Euroben Life & Pension Limited NUF
Financial Assurance Company Norway NUF
SHB Liv Forsikringsaksjeselskap NUF

Ti filialer av EØS-forsikringsselskap er etablert etter melding til Kredittilsynet innen skadeforsikring, er registrert i Enhetsregisteret og rapporterer aktiv virksomhet til Statistisk Sentralbyrå. De er:

ACE Insurance SA-NV NUF
AIG Europe NUF
Anticimex Forsikring AB NUF
Atradius NUF
Consumer Eletronics Insurance Company Limited NUF
Euler Hermes Kredittforsikring NUF
Financial Insurance Company Norway NUF
If Skadeforsikring NUF (herunder Europeiske Reiserforsikring NUF)
Trygg Hansa Norge NUF
Tennant Forsikring NUF

Fire filialer av EØS-forsikringsselskap er etablert etter melding til Kredittilsynet innen skadeforsikring og er registrert i Enhetsregisteret, men har rapportert til Statistisk Sentralbyrå at de ikke har virksomhet. De er:

Försäkringsaktiebolaget Skandia NUF
Hermes Kreditversicherungs AG NUF
International Health Insurance Danmark A/S NUF
Försäkrings AB Volvia NUF

Følgende ni EØS-forsikringsselskap har meldt filialetablering innen skadeforsikring i Norge uten at det pr. 1. juli 2004 er registrert noen filial i Enhetsregisteret:

Ansvar Försäkringsbolag
AXA Insurance PLC.
Fairford Försäkringsaktiebolag
Försäkringsaktiebolaget Viator
Goudse Schadeverzekeringen N.V.
Lloyd's
Söndra Skogsägarna Försäkring AB

Försäkringsaktiebolaget Storebrand Sverige
The Chiyoda Fire and Marine Insurance Company

Kredittilsynet har ikke mottatt noen meldinger om etablering av filial av forsikringsmeglere pr. 1. september 2004.

I alt åtte filialer av EØS-verdipapirforetak er registrert pr. 31. mai 2004. De er:

BNP Paribas Oslo Branch NUF
Carnegie Investment Bank AB Norway Branch NUF
Danske Bank NUF
Nordea Securities NUF
SkandiaBanken AB NUF
Skandinaviska Enskilda Banken AB (publ.) Oslofilialen NUF
Handelsbanken NUF
Refco Overseas Limited

Det finnes ingen filialer av utenlandske forvaltningsselskap for verdipapirfond.

7 FILIALER AV UTENLANDSKE FINANSINSTITUSJONER OG VERDIPAPIRFORETAK I DET NORSKE FINANS-MARKEDET

Den utenlandske innflytelsen i det norske finansmarkedet har økt markert de siste ti årene både ved etablering av filialer og ved etablering av datterselskaper av finansinstitusjoner fra annet EØS-land. Filialene er ikke selvstendige juridiske enheter og er ikke økonomisk atskilt fra morsselskapet. Ettersom filialene ikke er egne juridiske og økonomiske enheter gir ikke filialenes resultat og balanse den samme informasjonen om selskapets økonomiske stilling som om de var selvstendige økonomisk enheter.

Tabell 1: Utvikling i markedsandel for utenlandske filialer og utenlandsk eide datterselskaper, målt etter forvaltningskapital (FK)

	1993			1998			2003		
	Antall	FK (mill)	Markedsandel	Antall	FK (mill)	Markedsandel	Antall	FK (mill)	Markedsandel
Banker									
filialer	0	0	0,0	7	53 473	5,1	8	184 130	10,7
datterselskaper	5	11 860	1,9	0	0	0,0	2	288 173	16,7
Kredittforetak¹									
filialer	0	0	0,0	1	5 624	4,1	1	6 604	2,1
datterselskaper	0	0	0,0	0	0	0,0	2	47 211	14,7
Finansieringsselskaper¹									
filialer	8	5 461	15,7	12	11 960	23,8	21	28 534	29,3
datterselskaper	8	5 321	15,3	11	8 743	17,4	12	14 544	14,9
Livsforsikring									
filialer ²	0	0	0,0	7	2 005	0,5	7	2 953	0,6
datterselskaper	0	0	0,0	0	0	0,0	3	27 947	5,7
Skadeforsikring									
filialer ³	0	0	0,0	14	21 356	24,0	23	25 954	24,4
datterselskaper ⁴	5	9 472	13,4	7	11 849	13,3	3	15 252	14,3

¹Første rapportering i 1996

²Første rapportering i 1999

³Første rapportering 1999. I 2003 utgjorde If og Europiske til sammen 95 prosent av filialenes samlede FK.

Målt i brutto premieinntekter var utenlandsfilialenes markedsandel i 2003 31 prosent.

⁴Første rapportering 1995

Det var ved utgangen av 2003 etablert åtte filialer av utenlandske *banker* i det norske finansmarkedet. Filialenes forvaltningskapital utgjorde nær 11 prosent av samlet forvaltningskapital i banker. I 1998 var det sju filialer med en forvaltningskapital på 5 prosent av bankenes samlede forvaltningskapital. En eventuell iverksettelse av Nordeas planer om å omdanne Nordea Bank Norge til filial, vil øke filialenes markedsandel til nær 25 prosent. Storebrands salg av sin skadeforsikringsvirksomhet til det nordiske forsikringsselskapet If i 1999 førte til en betydelig økning i markedsandelen til utenlandske filialer i det norske *skadeforsikringsmarkedet*. Ved utgangen av 2003 hadde filialene en markedsandel på 24,4 prosent målt i forhold til forvaltningskapital, mens i forhold til brutto premieinntekter var markedsandelen 31 prosent. Filialer av utenlandske finansieringsselskaper utgjorde 29,3 prosent av finansieringsselskapenes samlede forvaltningskapital ved utgangen av 2003. Det er i dag 21 utenlandske filialer blant finansieringsselskapene. Blant *kredittforetakene* og i *livsforsikring* er filialandelen liten. Ved Danica Pensions overtakelse av Gjensidige NOR Fondsforsikring vil den utenlandske innflytelsen innen markedet for livsforsikring øke noe.

Det er spesielt de store nordiske finanskonsernene som har etablert betydelig filialvirksomhet i det norske finansmarkedet, hvor flere av konsernene har etablert virksomhet i flere bransjer. Handelsbanken, Danske Bank og Skandia er virksomme både innen bank og livsforsikring. SEB og Handelsbanken har også etablert finansieringsselskap. Også Citibank driver betydelig utlånsvirksomhet gjennom sitt finansieringsselskap CitiFinancial.

Nærmere om filialenes virksomhet

Filialer av utenlandske banker

Totalt er åtte utenlandske banker registrert med bankfilialer i Norge. Ved siste årsskifte stod disse filialene for 11 prosent av samlet forvaltningskapital for banker i Norge (morbank), og for 5 prosent av brutto utlån til kunder. Filialene er svært ulike både når det gjelder størrelse og virksomhet. De to største filialene, SEB og Handelsbanken, står for 82 prosent av total forvaltningskapital i filialene. Hovedvirksomhetsområdet til de fleste filialene er utlån til person og/eller næring. Enkelte filialer har betydelig aktivitet innen handel med verdipapirer. Tabell 2 viser resultat – og utvalgte balansestørrelser i filialer av utenlandske banker. Utenlandske bankers filialregnskap kan være noe misvisende i forhold til faktisk aktivitet som følge av muligheter til å føre enkelte engasjementer direkte i hovedkontorets regnskap.

Tabell 2: Resultat og utvalgte balansestørrelser i filialer av utenlandske banker, i mill. kroner og i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital

	2003		2002		
	Mill. kroner	I prosent av GFK	Mill. kroner	I prosent av GFK	
Nettorenter	1 670	1,09	1 703	1,43	
Andre inntekter	292	0,19	64	0,05	
herav kursgevinster	-304	-0,20	-492	-0,41	
Andre kostnader	1 359	0,89	1 410	1,19	
herav lønn og adm. kost.	998	0,65	1 037	0,87	
Driftsres. før tap	604	0,39	357	0,30	
Bokførte tap	255	0,17	304	0,26	
Gev/tap VP Isikt, nedskr.	0	0,00	-4	0,00	
Resultat ord. drift	349	0,23	49	0,04	
	31.12.2003		31.12.2002		
	Mill. kroner	I prosent av FK	Mill. kroner	I prosent av FK	% vekst
Forvaltningskapital	184 130		129 857		41,0
Brutto utlån kunder	64 685	35,1	57 119	44,0	13,2
Obligasjoner og sertifikater	7 311	4,0	9 636	7,4	-24,1
Derivater	42 516	23,0	2 791	2,1	1 423,3
Innskudd fra kunder	56 507	30,7	54 770	42,0	3,2
Gjeld til kredittinstitusjoner	70 588	38,3	52 582	40,4	15,9

Samlet utgjorde brutto utlån 35,1 prosent av balansen til de utenlandske filialene ved utgangen av 2003, en betydelig mindre andel enn det som gjelder for norske banker hvor utlån utgjorde 76 prosent av balansen på samme tidspunkt. Filialene har hatt en betydelig økning i handel med derivater, som ved utgangen av 2003 utgjorde 23,0 prosent av filialenes forvaltningskapital mot 2 prosent ett år tilbake. Filialene mottar i stor grad finansiering fra morsselskapet. Innskudd fra kunder utgjorde 30,7 prosent av forvaltningskapitalen, mot tilsvarende 52,0 prosent i norske banker.

Samlet har filialer av utenlandske banker betydelig dårligere resultater enn det som gjelder for norske banker. I forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK) har filialene lave tap og kostnader sammenlignet med norske banker, men lave netto renteinntekter og øvrige inntekter

trekker resultatene ned. Filialene hadde i 2003 et resultat av ordinær drift på 0,23 prosent av GFK, mens tilsvarende resultat i norske banker var 0,80 prosent.

Filialer av utenlandske finansieringsselskaper

Det er 21 filialer av utenlandske selskaper i Norge som ved utgangen av 2003 rapporterer aktiv virksomhet til Norges Bank. Det er stor variasjon i størrelse og virksomhet mellom filialene. De fire største filialene står for 60 prosent av filialenes totale forvaltningskapital. Samlet står filialer av utenlandske finansieringsselskaper for om lag 30 prosent av utlånene fra finansieringsselskapene i det norske markedet.

Tabell 3: Resultat- og utvalgte balanseposter for filialer av utenlandske finansieringsselskaper i mill. kroner og i prosent av forvaltningskapitalen

	2003		2002		
	Mill. kroner	I % av GFK	Mill. kroner	I % av GFK	
Nettorenter	1 353	4,88	1 006	3,78	
Andre inntekter	210	0,75	238	0,90	
herav kursgevinster	-55	-0,20	7	0,03	
Andre kostnader	793	2,86	601	2,26	
herav lønn og adm. kost.	408	1,47	364	1,37	
Driftsres. før tap	770	2,78	643	2,42	
Bokførte tap	281	1,01	290	1,09	
Resultat ord. drift	490	1,77	353	1,33	
	31.12.2003		31.12.2002		
	Mill. kroner	I % av FK	Mill. kroner	I % av FK	% vekst
Forvaltningskapital	28 534		26 600		7,3
Brutto utlån kunder	27 164	95,2	25 597	96,2	6,1
Gjeld til kredittinst.	19 187	67,2	18 900	71,1	1,5
Innlån og gjeld til kunder	6 556	23,0	5 347	20,1	22,6

De utenlandske filialene driver i hovedsak utlånsvirksomhet. Utlån utgjør 95 prosent av filialenes balanse, om lag samme utlånsandel som i de norske selskapene. Leasing, forbruksfinansiering og bilfinansiering er hovedvirksomhetsområdene. Spesielt innen forbruksfinansiering er de utenlandske filialene en betydelig aktør i det norske markedet. Filialene har også betydelig aktivitet innen leasing.

I og med at filialenes driver virksomhet innen ulike utlånssegmenter er det variasjon i filialenes resultater. Filialer som i hovedsak driver med forbruksfinansiering har høyere nettorenteinntekter og høyere tap enn øvrige selskaper. Filialene hadde i 2003 et resultat av ordinær drift på 1,77 prosent av GFK, mens tilsvarende resultat i norske finansieringsselskaper var 1,86 prosent.

Filialer av utenlandske livsforsikringselskaper

Ved utgangen av 2003 var det sju utenlandske selskaper med etablerte filialer for livsforsikringsvirksomhet i Norge. Av disse selskapene var det kun Handelsbanken Liv som driver livsforsikringsvirksomhet i tradisjonell forstand. De øvrige seks selskapene selger produkter med investeringsvalg (Unit Linked). Totalt står de utenlandske filialene for 0,6 prosent av total forvaltningskapital i livsforsikringsmarkedet.

Tabell 4 viser utvalg av resultatposter og forvaltningskapital for de utenlandske filialene. Tall for 2003 er ikke tilgjengelig før i løpet av 3. kvartal 2004.

Tabell 4: Utvalg av resultatposter og forvaltningskapital i filialer av utenlandske livsforsikringselskaper, i mill. kroner og i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital

	2002		1. halvår 2003	
	Mill. kr	i % GFK	Mill. kr	i % GFK
Resultat før tildeling til kunder og skatt	-62,2	-1,8	2,6	-0,1
Premieinntekt for egen regning.	790,4	23,0		
Netto tap ved realisasjon av fin. eiendeler	966,4			
	31.12.2002		30.06.2003	% vekst
Forvaltningskapital	2 953		3 276	11,0

Kilde: SSB

Filialer av utenlandske skadeforsikringselskaper

Ved utgangen av 2003 hadde 23 utenlandske selskaper i EØS-området meldt sin intensjon om å starte skadeforsikringsfilial i Norge. I tillegg driver det sveitsiske selskapet Zurich en filial i Norge. Det er imidlertid kun halvparten av de meldte filialene som driver virksomhet i Norge. Ved utgangen av 2003 rapporterte 11 filialer aktiv virksomhet i Norge til Statistisk Sentralbyrå.

Målt etter forfalt bruttopremie har filialene samlet sett en markedsandel på 31 prosent. Den dominerende aktøren blant disse filialene er If, med filialene If Skadeforsikring NUF og Europeiske Reiseforsikring NUF. Disse to filialene utgjør nesten 90 prosent av samlet forfalt bruttopremie i filialene. Forholdet mellom forvaltningskapitalen og premieinntektene er betydelig lavere i de utenlandske filialene enn i de norske selskapene. Dette skyldes blant annet meget små sikkerhetsavsetninger i filialene.

Tabell 5. Resultater og utdrag fra balansen for filialer av utenlandske skadeforsikringselskaper, i mill. kroner og i prosent av premieinntekter for egen regning.

	2003		2002		
	Mill. kroner	I % av pr.innt. for egen regn.	Mill. kroner	I % av pr.innt. for egen regn.	
Premieinntekter f.e.r.	11 214		10 986		
Erstatningskostnader f.e.r.	7 873	70,2	8 261	75,2	
Forsikringsrel. drifts.kostnader f.e.r.	3 018	26,9	3 411	31,1	
Resultat av ord. virks.	347	3,1	-547	-5,0	
	31.12.2003		31.12.2002		
	Mill. kroner	I % av pr.innt. for egen regn.	Mill. kroner	I % av pr.innt. for egen regn.	Vekst i prosent
Forvaltningskapital	24 595	219,3	23 823	216,9	3,2
Erstatningsavsetninger	9 885	88,2	10 003	91,1	
Andre forsikringstekniske avs.	7 118	63,5	8 261	75,2	

Tallene for utenlandske filialer gjelder kun If og Europeiske. For de øvrige filialene, som utgjør kun i overkant av 10 prosent av samlet forfalt bruttopremie i filialene, foreligger det ennå ikke tall for 2003.

Kilde: SSB og Kredittilsynet

Regnskapsprinsippene i filialregnskapene kan være annerledes enn i de norske selskapene slik at resultatene må tolkes med forsiktighet. Eiendelssiden i filialbalansene består stort sett av fordringer på hovedkontoret, og kan dermed ikke sammenlignes med balansen i de norske selskapene. Dette påvirker finansinntektene i resultatregnskapet. Det er i stor grad kun den forsikringsmessige virksomheten i filialenes regnskaper som kan sammenlignes med de norske selskapene. Skadeprosenten har de senere årene vært lavere enn i de norske selskapene, mens kostnadsprosenten har vært noe høyere. Det må merkes at det er svært ulik praksis for kostnadsføring mellom landene samt at det er knyttet usikkerhet til kostnadsfordelingen mellom filialen og hovedkontoret.

Filialer av utenlandske verdipapirforetak

Det har så langt ikke vært innhentet statistisk materiale fra filialene av verdipapirforetak. Tabellen nedenfor er derfor ikke fullstendig. Før utligning kan gjennomføres vil filialene bli pålagt å rapportere de nødvendige regnskapstall til Kredittilsynet, se kapittel 9.

Kredittilsynet sendte 23. juni 2004 brev til samtlige virksomheter som er registrert som EØS-filialer av verdipapirforetak og ba om rapportering av utvalgte tall fra kvartalsoppgaven for norske verdipapirforetak. Virksomhetene skulle rapportere nøkkeldata for hhv. 4. kvartal 2003 (dvs. for hele 2003) og 2. kvartal 2004 (første halvår 2004). I oversendelsen til filialene ble det vedlagt veiledning for utfylling av kvartalsoppgaven, samt en kopi av kvartalsoppgaven for utfylling. Fristen for rapportering til KT var primo august 2004. Nøkkeldataene for de utenlandske filialene var relatert til postene på kvartalsoppgaven som gir oversikt over bemanning, hvilke investeringstjenester som utføres, kapital som evt. er under aktiv forvaltning samt resultatregnskap fra virksomhetene.

Det viser seg etter rapporteringen at tallgrunnlagene fra filialene er mindre egnet som grunnlag for utligning til Kredittilsynet. Dette skyldes flere forhold. For det første er tilbakemeldingen fra enkelte av filialene at det er vanskelig å skille ut inntekter fra verdipapirvirksomheten fra (finans)konsernets øvrige virksomhet. Det blir vist til at kvartalsoppgaven viser nøkkeltall og inntekter fra verdipapirvirksomhet som ikke er tilpasset de rapporteringslinjene som filialene har med eget morselskap og andre offentlige institusjoner. For å benytte tallgrunnlaget for å utlikne kostnader, bør utgangspunkt være det samme, herunder konsistente og sammenlignbare nøkkeltall. For det andre er det presisert fra flere at de har prøvd etter beste evne å utfylle rapporten, men at tallene ikke med sikkerhet gir et eksakt overblikk over virksomhetens aktivitet knyttet til de ulike investeringstjenestene. For det tredje er flere av virksomhetene innrettet på en slik måte at de i stor grad videreformidler tjenester/oppdrag til andre juridiske virksomheter i konsernene, slik at aktivitet og inntjening kun er knyttet til videreformidlingen av tjenester.

Kredittilsynet vil etter dette utarbeide et eget forenklet rapporteringsskjema for de utenlandske filialene. Det nye rapporteringsskjemaet vil følges av en detaljert veiledning som tar høyde for de erfaringene vi har fått i denne omgang. Det er grunn til å anta at det vil bli flere utenlandske filialer i tiden framover. Disse vil bli fulgt opp løpende slik at de kan tilpasse sine systemer til Kredittilsynets rapporteringskrav.

8 KREDITTILSYNETS GENERELLE TILSYNSVIRKSOMHET

Kredittilsynets arbeidsoppgaver dekker finanssektoren i vid forstand. I tillegg til finans-, forsikrings- og verdipapirvirksomhet omfatter oppgavene bl.a. eiendomsmegling og inkasso-, regnskaps- og revisjonsvirksomhet. Alle aktører innen disse bransjene i det norske markedet er underlagt tilsyn, uavhengig av om aktørene er norsk eller utenlandsk eid. Det avgjørende er at institusjonen er etablert og driver virksomhet her. Filialer av finans-, forsikrings- og verdipapirforetak fra andre stater som er medlem av EØS-avtalen, kommer likevel i en særstilling i det tilsynet med disse, som redegjort for tidligere, er delt mellom hjemlandets og vertslandets tilsynsmyndigheter. Forutsatt at dette skal tas hensyn til ved utligningen av kostnadene ved tilsynet på institusjonene, blir det avgjørende å fastslå hvor stor del vertslandstilsynet omfatter i forhold til det ordinære tilsynet med norske institusjoner. Som redegjort for tidligere, se kapittel 5, har det aldri vært et ønske fra myndighetenes side å fastslå eksakt hvilke ressurser som brukes på den enkelte institusjon. Dette vil variere sterkt fra år til år. De berørte bransjene har vært innforstått med at den alminnelige tillit til virksomhetene er tjent med at Kredittilsynet i perioder må bruke relativt store ressurser på enkeltinstitusjoner knyttet til mulige regelbrudd, fare for krise mv. Tilsynsobjektene inndeles i grupper etter virksomhet og innenfor hver tilsynsgruppe fordeles kostnadene etter forvaltningskapital, premieinntekter mv.

Myndighetenes regulering og kontroll av finansmarkedene retter seg mot tre nivåer, slik det også fremgår av Kredittilsynets hovedmål for tilsynsvirksomhetene. De tre områdene er:

1. Det finansielle system generelt (finansiell stabilitet, infrastruktur inklusive lov- og regelverk)
2. Institusjonene (soliditet, risikobevissthet, styring og kontroll)
3. Brukere av finansielle tjenester (funksjonsdyktige markeder og ordnede forhold blant aktørene)

Hovedansvaret for å sikre finansiell stabilitet ligger hos Finansdepartementet og Norges Bank, men Kredittilsynet skal søke å identifisere viktige utviklingstrekk gjennom overvåking av bransjer og den makroøkonomiske utvikling og følge disse opp overfor overordnet myndighet og institusjonene når dette er påkrevd. Det skal legges vekt på forhold av betydning for de store institusjonene og ordninger og systemer som utgjør en del av markedets infrastruktur, hvor problemer kan få store smitteeffekter. Kredittilsynet skal også arbeide for å få til en egnet utvikling av regelverket. Av betydning i denne sammenheng er også tilsynets arbeid for å påse at institusjonene opprettholder tilfredsstillende it-sikkerhet, herunder sikkerhet for nettbankkunder.

Institusjonstilsynet er lagt til Kredittilsynet, og hovedtyngden av tilsynets arbeid retter seg mot ulike sider av institusjonene og deres virksomhet. Foruten soliditet gjelder en viktig del ledelses-, styrings- og kontrollforhold. Tilsynet med institusjonenes virksomhet bidrar også til å ivareta interessene til brukerne av finansielle tjenester og til å sikre ordnede markedsforhold. En viktig begrunnelse for tilsynet er at vanlige bankkunder og forsikringstakere ikke kan vurdere institusjoners økonomiske stilling og bedømme ulike finansielle produkter på den måten funksjonelle finansmarkeder forutsetter. Ønsket om å ivareta brukernes interesser og å sikre funksjonsdyktige markeder og ordnede markedsforhold danner derfor en viktig bakgrunn for regulering av og tilsyn med institusjonene og deres virksomhet. Tilsynet med

institusjonene, ikke minst med de store finansgruppene, er videre viktig for å sikre den finansielle stabilitet.

Tilsynet med EØS-filialenes soliditet, kapitalkrav, styring og kontroll ligger som nevnt tidligere til hjemlandets tilsynsmyndigheter. Vertslandet kan kreve statistikkopplysninger om disse forholdene, men har ikke selv ansvaret for at de utenlandske institusjonene tilfredsstiller dette regelverket. Når myndighetene nå skal vurdere hvor stor del av Kredittilsynets utgifter som skal utlignes på de ulike gruppene av utenlandske filialer, må det tas hensyn til dette forholdet, og man må anslå hvor stor del av tilsynets ressurser som brukes på dette, se nærmere om dette i kapittel 9. Med dette som utgangspunkt, skal i prinsippet de øvrige delene av tilsynets virksomhet utlignes forholdsmessig på alle institusjoner som er underlagt tilsyn etter kredittilsynsloven § 1.

Tilsynsmyndighetene vil som nevnt over alltid måtte bruke ressurser på makrotilsynet/finansiell stabilitet, forbrukerspørsmål, herunder reguleringen av finansavtaler og forsikringsavtaler, god forretningsskikk og alminnelige adferdsregler i markedet, betalingssystemene, hvitvaskingsregelverket/tilsynet og etterforskning og sanksjonering av brudd på markedsreglene, spesielt innenfor verdipapirmarkedet. Filialene vil fullt ut være underlagt det norske regelverket på disse områdene og det er Kredittilsynet som skal påse at regelverkene følges opp.

Som det fremgår ovenfor i kapittel 4, fastslår kredittilsynsloven § 9 at utgiftene ved tilsynet med overholdelsen av de alminnelige bestemmelser om verdipapirhandel og utgiftene ved tilsynet med betalingssystemene skal utlignes, med visse spesifiserte unntak, på institusjonene underlagt tilsyn. Dette tilsier at også filialene skal være med å dekke disse utgiftene. Flere andre av tilsynets virksomhetsområder kan, i likhet med de to direkte regulerte, heller ikke direkte tilskrives tilsynet med bestemte institusjonstyper, og utgiftene med dette skal derfor også fordeles på institusjonene underlagt tilsyn. Dette fordi alle tilsynets utgifter skal dekkes inn ved utligning på tilsynsobjektene. Nedenfor følger en kort gjennomgåelse av de viktigste av disse virksomhetsområdene hvor tilsynet mener at også filialene skal utlignes for en forholdsmessig del av utgiftene.

Kredittilsynets kontroll og tilsyn med verdipapirforetakene er hovedsakelig regulert av verdipapirhandelsloven. Lovens formål er å legge til rette for sikker, ordnet og effektiv handel. Loven pålegger Kredittilsynet å føre tilsyn med verdipapirforetakenes virksomhet og deres overholdelse av lovens bestemmelser. I Norge er børs- og verdipapirretten et relativt nytt rettsområde, sterkt preget av så vel internasjonale markedsimpulser som internasjonale (europeiske) rammebetingelser. Verdipapirhandelslovens regler er langt på vei implementeringer av ulike EU-direktiv.

Utgiftene med tilsynet med verdipapirforetakene utlignes på alle verdipapirforetakene som er underlagt tilsyn av Kredittilsynet. Dette inkluderer stedlig tilsyn, forvaltning og håndheving av lover og forskrifter, regelverksutvikling, internasjonalt samarbeid og informasjon, kommunikasjon og teknologi, se kapittel 9. Tilsynet med de alminnelige bestemmelser om verdipapirhandel, markedstilsynet, er organisert i en egen seksjon i Kredittilsynet, seksjon for markedsadferd. Denne reguleringen er også en del av verdipapirhandelslovens virkeområde. Seksjonen foretar de innledende undersøkelsene ved mistanke om innsidehandel eller kursmanipulasjon og urimelige forretningsmetoder. Sakene oversendes deretter til påtalemyndigheten, alvorlige saker går til Økokrim. Videre vil en stor del av arbeidet utgjøres av regelverksutvikling, spesielt knyttet til utarbeidelse av nasjonalt regelverk for implementering

av nye EU-direktiver. Kostnadene ved denne delen av verdipapirtilsynet skal ikke kun utlignes på verdipapirforetakene, men skal som nevnt utlignes på alle institusjonene underlagt tilsyn, jf. kredittilsynsloven § 9.

Betalingsystemene har en sentral funksjon for nesten all økonomisk virksomhet. Ny teknologi har ført til et stort tilbud av nye typer betalingstjenester. Samtidig har pengestrømmene gjennom betalingssystemene økt. Et annet sentralt trekk ved utviklingen de senere år er også liberaliseringen av regelverket for pengeoverføringer til og fra utlandet. Betalingsystemene i Norge er i dag nært knyttet opp mot andre lands betalingssystemer. Kredittilsynet deltar derfor blant annet i det arbeidet som EU-kommisjonen gjør for å utvikle bedre og mer rasjonelle systemer for overføringer mellom medlemslandene. I de senere år er det også blitt en økende offentlig oppmerksomhet om risiker knyttet til betalingssystemene generelt og avregning og oppgjør spesielt. Dette gjelder både innenlandske betalingssystemer og systemer for betalingsoverføringer over landegrensene. Fra et kundesynspunkt vil mulighetene for misbruk av en konto i en nettbank til en utenlandsk filial være like alvorlig som i en norsk bank. Sikkerhet for kundene må ansees som et allment hensyn ("general good") som vertslandet vil ha et betydelig ansvar for.

Kredittilsynets kontroll av og tilsyn med disse områdene er dels regulert i lov av 17. desember 1999 nr. 95 om betalingssystemer og dels i den generelle finanslovgivningen. Betalingsystemloven tillegger Kredittilsynet ansvar for å se til at systemer for betalingstjenester innrettes og drives slik at hensynet til sikker og effektiv betaling og til rasjonell og samordnet utførelse av betalingstjenester ivaretas. Tilsynet med betalingssystemene er rettet både mot de sentrale institusjonene som utfører tjenester for finansinstitusjonene, som BBS, Fellesdata og Teamco, de av de store bankene som driver egne betalingssystemer, og de enkeltinstitusjonene som driver systemer for betalingstjenester mot kunder. Alle institusjoner som driver systemer for betalingstjenester, skal melde dette til Kredittilsynet, som gjennomgår de opplysningene som gis. Meldeplikten og tilsynet gjelder alle institusjoner som driver slike systemer i Norge, uavhengig av om institusjonen er norsk eller utenlandsk, og meldeplikten omfatter derfor også utenlandske filialer i Norge.

Utgiftene til tilsynet med systemer for betalingstjenester utlignes på alle institusjoner underlagt tilsyn av Kredittilsynet fordi betalingssystemene benyttes av alle typer institusjoner, ikke bare de bankene som står for driften, jf. kredittilsynsloven § 9.

Ressursbruken på dette området inkluderer i tillegg til det ovennevnte også tilsynet med de sentrale aktørene innenfor betalingsformidlingen. Dette inkluderer stedlig tilsyn, forvaltnings og håndheving av lover og forskrifter, regelverksutvikling og informasjon, kommunikasjon og teknologi.

Verdipapirhandelsloven kapittel 2a har regler om adgangen for nærmere angitte ansatte i blant annet verdipapirforetak, forvaltningsselskap for verdipapirfond og finansinstitusjoner til å foreta egenhandler. Det fremgår av lovens § 2a-1 tredje ledd at flere av bestemmelsene også gjelder for ansatte i filialer av foretak med hovedsete i en annen EØS-stat når det gjelder handel med finansielle instrumenter som er notert på norsk børs, eller utstedt av et norsk foretak. Kredittilsynet må dermed påse at også filialene har rutiner som bidrar til å oppfylle lovens krav. Blant annet skal ansatte som omfattes av reglene, rapportere de handlene som faller inn under loven, jf. § 2a-5 første ledd. Av tredje ledd i bestemmelsen fremgår det at foretaket skal rapportere mistanke om overtredelse av reglene til Kredittilsynet.

Alle institusjonene som er under tilsyn av Kredittilsynet, faller inn under lov om tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger (lov av 20. juni 2003 nr. 41) (hvitvaskingsloven). Loven pålegger blant annet finansinstitusjoner, verdipapirforetak, forvaltningsselskap for verdipapirfond, forsikringsselskap, pensjonskasser, statsautoriserte og registrerte revisorer, autoriserte regnskapsførere, eiendomsめklere og forsikringsめklere en rekke plikter. For eksempel må foretakene kontrollere identiteten til kunder når et forretningsforhold etableres. Flere opplysninger om kundene må oppbevares i fem år etter at kundeforholdet har opphørt eller transaksjonen er gjennomført. Dersom foretaket har mistanke om at en transaksjon har tilknytning til utbytte av en straffbar handling eller til forhold som rammes av straffeloven § 147 a eller § 147 b, skal det foretas nærmere undersøkelser for å få bekreftet eller avkreftet mistanken. Dersom undersøkelsene ikke har avkreftet mistanken, skal foretaket av eget tiltak oversende opplysninger til ØKOKRIM om den aktuelle transaksjonen og om de forhold som har medført mistanke.

Også før hvitvaskingsloven var institusjonene var pliktige til å gjennomføre tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger og rapportere mistenkelige transaksjoner.

Vertslandets regler om tiltak mot hvitvasking gjelder også for filialer av utenlandske institusjoner. Det er vertslandet som ved stedlig tilsyn mv. kontrollerer at regelverket overholdes av filialene. Det vil da være tilsynsmyndighetene i denne jurisdiksjonen som har ansvaret for tilsynet med institusjonenes tiltak mot hvitvasking. Dette betyr at alle institusjoner som driver virksomhet i Norge, er underlagt norsk regulering, og derved vil også filialer av finansinstitusjoner mv. være underlagt direkte tilsyn av Kredittilsynet på dette området. Kredittilsynet gjennomfører egne tematiske tilsyn i institusjonene for å påse at hvitvaskingsregelverket følges opp. Slike tilsyn planlegges også gjennomført i de utenlandske filialene, se kapittel 11.

Makrotilsynet, herunder rapporter og analyser, er en av grunnpilarene i tilsynets arbeid med finansiell stabilitet og er således en viktig forutsetning for de øvrige delene av tilsynets arbeid. Alle institusjonene underlagt tilsyn er med på å dekke utgiftene til denne virksomheten. En vesentlig del av ressursene i Kredittilsynets seksjon for dokumentbasert tilsyn og analyser benyttes til utarbeidelse av rapporter og analyser som følger tilstanden i finansmarkedet. Disse analysene følger generelle utviklingstrekk, hvor filialene av utenlandske finansinstitusjoner er aktører på lik linje med de norske aktører. Analysene følger også ulike forhold knyttet til risiko og lønnsomhet i det norske finansmarkedet. Flere av rapportene som utarbeides er offentlig tilgjengelig. Tilstandsrapporten for finansmarkedene offentliggjøres en gang årlig, mens rapport for finansinstitusjoner offentliggjøres hvert kvartal. I tillegg offentliggjøres resultatene fra ulike undersøkelser gjennomført av seksjonen. Fra et makrosynspunkt vil for eksempel sterk utlånsvekst og medfølgende ubalanse og boble i boligmarkedet som skyldes vekst i filialene utlånsvirksomhet, være like alvorlig som om det er norske banker som står bak.

I og med at filialer av utenlandske banker kan gjøre seg nytte av analyser som er utarbeidet gjennom informasjonen, som bl.a. legges ut på Kredittilsynets hjemmesider på internett, bør en andel av ressursene benyttet i dette arbeidet medregnes i utligningen.

Kredittilsynet ressursinnsats mot internasjonal virksomhet har hatt en sterk økning de senere årene, ikke minst etter at Norge inngikk EØS-avtalen. Dette medfører at man på Kredittilsynets område skal implementere alle direktiver og forordninger innenfor bank, finans, forsikring, verdipapir mv. I tillegg til regelverksutviklingen medfører etableringene på

tvers av landegrensene krav til utvikling av et samarbeid mellom Kredittilsynet og de tilsvarende organene i de øvrige EØS-landene og deltakelse i de europeiske tilsynsorganisasjonene på Kredittilsynets område. Kredittilsynet har en egen internasjonal koordinator som organiserer dette arbeidet. I tillegg går det med store ressurser på de enkelte fagavdelinger, samt for ledelse og stab. En vesentlig del av de ressursene som brukes på dette området kan relateres til den grensekryssende virksomheten og det vil da være naturlig at de utenlandske filialene utlignes for en forholdsmessig del av disse utgiftene.

Det fremgår av EU-regelverket at den delen av institusjonenes virksomhet som vil inngå i begrepet "general good", skal være underlagt tilsyn i det landet virksomheten drives. For filialene vil det være vertslandets tilsynsmyndigheter som regulerer og har tilsyn med dette området. Hva som ligger i begrepet, er imidlertid ikke spesielt godt avgrenset. Det mest nærliggende vil være å si at reguleringen av forholdet mellom en institusjon og dens kunder ligger til vertslandsmyndighetene. I Norge vil for eksempel finansavtaleloven, forsikringsavtaleloven og verdipapirhandelslovens generelle handelsregler regulere også filialenes virksomhet. En del av dette regelverket forvaltes ikke av Kredittilsynet, men likevel vil tilsynet også på disse områdene, for eksempel finansavtaleloven, som ligger til Justisdepartementet, være det myndighetsorgan som i hovedsak påser at institusjonene følger opp regelverket. I Kredittilsynets strategi legges det økende vekt på at regulering og tilsyn med foretakene, markedene og markedsplassene for å sikre stabilitet, funksjonsdyktige markeder og ordnede markedsforhold, er vesentlig for brukerne av finansielle tjenester. Det gis en nærmere beskrivelse av den norske reguleringen av dette området i vedlegg 1.

9 DET DIREKTE TILSYNET MED FILIALENE

Som det fremgår under kapittel 2 om EU-regelverket, vil vertslandet ha en rekke oppgaver som retter seg mot filialer av institusjoner som har et annet EØS-land som hjemstat. Spesielt to oppgaver er nevnt, tilsynet med filialens likviditet og innhenting av statistiske opplysninger. I tillegg kommer de andre oppgavene som er gjennomgått i kapittel 8, hvor ressursinnsatsen fra Kredittilsynet ofte ikke kan tillegges den enkelte institusjon eller filial direkte, men hvor institusjonene indirekte enten drar nytte av disse tjenestene i sin virksomhet eller tilsynets virksomhet er en del av arbeidet med å se til at markedene fungerer tilfredsstillende.

Filialer av banker og andre kredittinstitusjoner og forsikringsselskaper

Omfanget av det direkte arbeidet mot filialene avhenger av størrelsen på filialen i det norske markedet. De aller fleste filialene er av en slik størrelse at de har svært liten betydning for den finansielle stabilitet eller for det totale markedet på de områder hvor filialen opererer.

Det direkte arbeidet som omfatter alle filialene, er korrespondanse og registrering i forbindelse med melding av etablering i Norge. Herunder kommer også det nødvendige arbeidet med opprettelse og oppfølging av samarbeidet med hjemlandets tilsynsmyndigheter. Siden EØS-avtalens ikrafttredelse har mer og mer av den internasjonale virksomheten til Kredittilsynet vært rettet mot EU/EØS. Herunder kommer utarbeidelsen av og oppfølgingen av nytt regelverk, se nærmere om dette i kapittel 8 og vedlegg 1. Dette har medført en sterk økning av ressursbruken på internasjonal virksomhet totalt sett.

Filialene har videre tilgang til alt offentlig materiale og alle rapporter som utarbeides fra Kredittilsynet. Slikt materiale vil kunne være svært nyttig for dem for å ha den nødvendige kjennskap til det norske markedet. I tillegg mottar Kredittilsynet mange muntlige henvendelser med spørsmål om det norske regelverket, herunder all regulering som henføres under betegnelsen "general good". Kredittilsynet har videre møter med representanter for filialene når en får forespørsler om dette. Direktivene stiller videre krav om et bilateralt samarbeid mellom tilsynsmyndighetene ved etableringen av filialer fra andre EØS-stater. Dette gjennomføres ved inngåelse av egne avtaler (MOU) som forhandles frem mellom tilsynsmyndighetene. I den forbindelse brukes forholdsmessig store ressurser på møter og korrespondanse.

For store og systemviktige filialer har man ment at ovenstående ikke vil være tilstrekkelig for å gi vertslandet det nødvendige innsyn i virksomheten. For slike vurderes det kontinuerlig om en bør be om et mer utvidet samarbeid med hjemlandsmyndighetene. Dette gjelder for eksempel for store bankfilialer som Handelsbanken NUF og Skandiabanken AB NUF. Så langt har man ikke etablert et utvidet tilsyn med disse. Nordea Bank AB har imidlertid varslet at bankvirksomheten planlegges filialisert innen Norden. Dette skal gjennomføres ved å opprette et SE (europeisk selskap) ved fusjon av bankene i Finland, Danmark og Norge med morbanken i Sverige og da med Sverige som hjemland. De nordiske tilsynsmyndighetene arbeider her med et opplegg for samarbeid for å møte de utfordringene en slik bank vil medføre og som eventuelt kan brukes som modell for tilsynet med andre banker/filialer.

På forsikringsområdet ble det opprettet et eget samarbeid da Storebrand-konsernets skadevirksomhet ble solgt til det svenske nyopprettede foretaket If og virksomheten i Norge

deretter drives som en filial. Den norske filialen hadde ved opprettelsen en markedsandel på 38 prosent. Det ble inngått en egen avtale om tilsynssamarbeid med hjemlandsmyndighetene i Sverige hvor Kredittilsynet gis anledning til å delta i stedlige tilsyn både i den norske filialen og i hovedvirksomheten. Tilsynet deltar både i planleggingen og i utarbeidelsen av rapporter etter tilsynene. Videre deltar Kredittilsynet i det ordinære tilsynsarbeidet med forsikrings-selskapet.

Arbeidsgruppen har ikke vurdert den ressursbruken som medgår til søknadsprosessen ved utenlandsk erverv av kvalifisert eierandeler i norske finansinstitusjoner eller ved erverv av alle eierinteressene i slike foretak.

Fra alle filialene av utenlandske kredittinstitusjoner mottas det statistisk materiale for driften i Norge, herunder opplysninger til bruk for likviditetstilsynet som også er tillagt vertslands-tilsynet.

Rapportering fra filialer av utenlandske banker og andre kredittinstitusjoner

Filialer av utenlandske banker, kredittforetak og finansieringsselskaper har rapporteringsplikt til ORBOF (Offentlig regnskapsrapportering for banker og finansieringsforetak). Rapporteringen til ORBOF er et samarbeid mellom Kredittilsynet, Norges Bank og Statistisk Sentralbyrå. Følgende poster inngår i rapporteringen:

- Balanse – poster fordelt på sektor og næring (måned)
- Resultat (kvartal)
- Tilleggs spesifikasjoner:
  - Misligholdte engasjementer og tapsavsetninger (kvartal)
  - Utvalgte balanseposter rapportert etter løpetid og rentebinding (kvartal)
  - Gjennomsnittlig rente- og provisjonssatser på utlån og innskudd (kvartal)
  - Rammelån – overtrekk og antall konti (kvartal)
  - Underspesifikasjoner av balanseposter (måned)
  - Garantiansvar (kvartal)
  - Rapportering av valuta – og spotforretninger (måned)
  - Derivatrapportering (kvartal)

Norges Bank er mottaker av innrapporterte data og har ansvaret for å besørge at alle institusjoner leverer data innen gitte tidsfrister. Selve revisjonen gjøres i hovedsak i Norges Bank, men Kredittilsynet har ansvaret for revisjon av deler av rapporteringen til ORBOF. Kredittilsynet reviderer utvalgte balanseposter rapportert etter løpetid og rentebinding og derivatrapporteringen i rapport for tilleggs spesifikasjoner.

Kredittilsynet har i samarbeid med Norges Bank og Statistisk Sentralbyrå ansvar for å ajourføre kodelister og veiledninger i overensstemmelse med endringer i regnskapsregler, forskrifter og koder. Kredittilsynet har spesielt ansvar for utarbeidelse av veiledninger i forbindelse med rapporteringen. Kredittilsynet er, i samarbeid med Norges Bank, tilgjengelig overfor rapportørene med hensyn til besvarelse av spørsmål og lignende knyttet til institusjonenes rapportering.

Rapportering fra utenlandske filialer av livsforsikringsselskaper og skadeforsikringsselskaper

Det er kun If Skadeforsikring, herunder Europeiske reiseforsikring, som rapporterer til FORT (Forsikringsselskapenes offentlig regnskap – og tilsynsrapportering). FORT er på samme måte som ORBOF et samarbeid mellom Norges Bank, Kredittilsynet og Statistisk

Sentralbyrå. Filialer av utenlandske forsikringsselskaper rapporterer til offentlig myndigheter på et eget skjema utarbeidet etter EU-regnskapsforskrifter som konverteres til FORT. Statistisk Sentralbyrå har ansvaret for denne rapporteringen og legger den inn i de offentlige myndighetenes felles database hvor tallene er tilgjengelige for Kredittilsynet på aggregert nivå.

If Skadeforsikring, herunder Europeiske Reiseforsikring, rapporterer til FORT som følge av en egen avtale mellom Kredittilsynet og If Skadeforsikring. Statistisk Sentralbyrå har ansvaret for revisjon av Ifs kvartalsrapporter, mens Kredittilsynet har ansvaret for revisjon av selskapets årsrapporter.

Filialer av utenlandske verdipapirforetak

De utenlandske filialene av verdipapirforetak med hovedsete i annen EØS-stat kommer som nevnt i kapittel 2 i en særstilling hva gjelder forholdet til det norske regelverket. Verdipapirhandelsloven fastsetter direkte hvilke deler av regelverket som kommer til anvendelse på filialene, se lovens § 7-9. Dette gjelder de generelle handelsregler, reglene om taushetsplikt, egenhandelsreglene, meldepliktregelverket, reglene om tilbudsplikt og frivillige oppkjøp, prospektkravene ved offentlige tilbud, reglene om god forretningsskikk, motregningsregelverket, handelsreglene for verdipapirforetakene og sanksjonsreglene. I hovedsak er det kun lovens bestemmelser om startkapital, kapitalkrav og store engasjementer som ikke er gjort gjeldende for filialene, her er det hjemlandets regelverk som gjelder.

Lovens kapittel 13 fastsetter reglene for tilsyn med disse filialene. § 13-1 fastslår retten for Kredittilsynet til å pålegge filialene å avgi rapporter om sin virksomhet til statistisk bruk. Videre fastslås at Kredittilsynet kan kreve de opplysninger fra disse verdipapirforetakene som anses nødvendige for å kontrollere at de regler som gjelder for virksomheten her i landet overholdes.

I § 13-2 første ledd reguleres hjemstatens rett til å foreta stedlige tilsyn i filialen. Dette skal skje etter forutgående melding til Kredittilsynet og i samarbeid med Kredittilsynet, eller Kredittilsynet kan, etter anmodning fra vedkommende myndigheter i hjemstaten, foreta den nevnte kontroll. Bestemmelsens annet ledd fastslår dessuten at første ledd ikke er til hinder for at Kredittilsynet kan foreta den stedlige kontroll som anses nødvendig for å kontrollere at de regler som gjelder for filialens virksomhet her i landet overholdes.

§ 13-3 gir de nødvendige hjemler for Kredittilsynet for å pålegge retting hvis en filial virksomhet her i landet drives i strid med lov eller forskrift.

Rapportering fra utenlandske filialer av verdipapirforetak

Det har så langt ikke vært innhentet egen rapportering for filialene som driver verdipapirvirksomhet. Slik rapportering til statistisk bruk vil nå bli utredet av Kredittilsynet samtidig med de endringene som foreslås i kapittel 11 - retningslinjer for et mer systematisk tilsyn med filialene.

Det vil bli utarbeidet et forenklet rapporteringsskjema med detaljert veiledning for de utenlandske filialene. Filialene vil, i likhet med de norske foretakene, bli avkrevd kvartalsvis rapportering. Det er grunn til å anta at det vil bli flere utenlandske filialer i tiden framover og disse vil bli fulgt opp løpende. Kvartalsrapporteringen vil inneholde opplysninger om antall ansatte som jobber med investeringstjenester, hvilke investeringstjenester som utføres, resultattall, klientmidler og aktiv forvaltning.

10 RESSURSBRUKEN PÅ DE ULIKE TILSYNSGRUPPENE

Hver enkelt enhet i Kredittilsynet (seksjoner og avdelinger) vil til bruk i utlignings-sammenheng sette opp skjema for ressursbruk fordelt på aktivitets- og tilsynsområder. Dette materialet settes sammen slik at det viser ressursbruken på de enkelte tilsynsgrupper, se eksempel på en slik matrise i vedlegg 2. For å kontrollere at fordelingen blir tilstrekkelig korrekt foretas i kortere perioder nøyaktig registrering av tidsbruken til den enkelte medarbeider. Denne registreringen sammenholdes deretter med de anslag som tidligere er gjort og nødvendige korrigeringer foretas. Det skilles ikke i registreringen mellom norske og utenlandske foretak eller filialer. Ressursbruken fordeles på grupper av foretak; bank, forsikring, verdipapirforetak mv. Fordelingen internt i den enkelte tilsynsgruppe gjøres på grunnlag av de tallstørrelser som er fastsatt for denne gruppen. For banker er dette forvaltningskapitalen, for forsikringsselskaper er det premieinntekter osv., se kapittel 8.

På grunnlag av dette kan Kredittilsynet derfor fastslå den totale ressursbruken på de enkelte områdene hvor en mener de utenlandske filialene skal bidra til å dekke utgiftene. Hvor stor del av utgiftene som faktisk har gått med til filialene eller til den enkelte filial, vil imidlertid ikke kunne leses ut av de tabeller for ressursbruk som settes opp. Som nevnt i kapittel 5 vil en del av ressursbruken som ikke kan tilordnes noen spesiell tilsynsgruppe, bli fordelt forholdsmessig enten på samtlige grupper eller bare på relevante grupper, jf. det som er sagt om administrative oppgaver, oppgaver knyttet til det generelle regnskapstilsyn og tilsynet med markedsadferd.

Det skal bemerkes at man aldri har sett det hensiktsmessig å forsøke å anslå ressursbruken mot den enkelte institusjon under tilsyn for deretter å foreta en "nøyaktig" utligning mot institusjonene etter ressursbruken. Det er flere grunner til dette. Det vil variere over tid hvilke institusjoner som krever store ressurser fra tilsynet. På området "stedlige tilsyn" vil en institusjon for eksempel kreve langt flere ressurser de årene hvor tilsynet gjennomfører et stedlig tilsyn, og det samme gjelder for en institusjon som er i økonomisk krise. Videre har tilsynet svært mange oppgaver som vanskelig kan utlignes direkte mot den enkelte institusjon, og som derfor uansett må fordeles etter andre kriterier. Dessuten vil tilsynet også ha karakter av bransjetilsyn, hvor det av hensyn til bransjens samlede renommé kan være viktig å bruke mer ressurser på enkelte institusjoner som ikke drives i samsvar med regelverket.

Som vist i kapittel 3, må filialer av finansinstitusjoner fra andre EØS-stater betale en avgift til tilsynsmyndighetene i vertslandet i de fleste av landene. Hvordan denne avgiften beregnes varierer mye. Med utgangspunkt i det norske systemet for utligning av Kredittilsynets utgifter, har arbeidsgruppen spesielt festet seg ved det systemet som er fastsatt i Storbritannia. Her tilordnes filialene til de enkelte tilsynsgrupper for deretter å gis en "rabatt" som skal tilsvare den delen av tilsynsvirksomheten som ikke tilligger vertslandet. Det er som nevnt tidligere, i hovedsak soliditets- og kapitalforhold som helt ligger utenfor vertslandstilsynets ansvarsområde. For de fleste andre tilsynsvirksomheter vil i prinsippet også filialene være under tilsyn, selv om ressursbruken nok vil være mindre enn for tilsvarende norske foretak. I det britiske systemet betaler banker/kredittinstitusjoner 20 prosent av den tilsynsavgift en tilsvarende britisk bank må betale. Livsforsikringsselskaper betaler 75 prosent av tilsynsavgiften som utlignes på et tilsvarende britisk selskap, mens filialene av verdipapirforetak belastes 95 prosent av tilsynsavgiften for tilsvarende britiske foretak.

Ut fra dagens ressursbruk og planene for et mer systematisk tilsyn med EØS-filialene, vil fordelingsprosentene bli en noe annen for Kredittilsynet, selv om det vil følge samme mønster som i Storbritannia. Med utgangspunkt i dette og etter en gjennomgåelse av de oversiktene som er utarbeidet om ressursbruken i tilsynet som helhet og på de områdene som er gjennomgått i kapittel 8 og 9, samt hensyntatt de planene som presenteres i kapittel 11, foreslår arbeidsgruppen derfor et opplegg for utligning av filialene som tilsvarer det systemet som er fastsatt i Storbritannia. Dette tilsier at filialene tillegges den tilsynsgruppe de etter sin virksomhet tilhører, - bank, finansieringsselskap, livsforsikring m.v., for deretter å utlignes med utgangspunkt i det samme beregningsgrunnlaget som denne tilsynsgruppen. Ressursbruken på filialene vil imidlertid ikke tilsvare det som brukes på norske foretak og vil dessuten variere med type foretak. For norske kredittinstitusjoner brukes store ressurser på tilsyn med soliditet og kapitaldekning. For filialene tilligger ikke dette området vertslandet. Arbeidet med å sikre finansiell stabilitet/makrotilsynet og forholdet mellom finansinstitusjon og kunde vil på den annen side også omfatte filialene. Denne delen av tilsynets virksomhet skal derfor utlignes også på filialene. Arbeidsgruppen har kommet til at avgiften for filialer av banker og andre kredittinstitusjoner fra EØS-stater bør utgjøre 40 prosent av den avgiften en tilsvarende norsk institusjon må betale. Dersom filialen søker om "topping-up" (det vil si at innskudd i Norge som ikke dekkes av hjemlandets innskuddsgarantiordning, dekkes av det norske sikringsfondet på lik linje med innskudd i norske banker), vil det medføre økt ressursinnsats fra Kredittilsynets side, noe som gir grunnlag for å øke prosentsatsen til 70-80 prosent av det som en norsk bank med tilsvarende forvaltningskapital eller innskytermasse ville betalt. Nærmere retningslinjer for slik utlikning må vurderes i lys av de konkrete avtaler som inngås mellom de berørte tilsynsorganer og garantiordninger, herunder hvorvidt det avtales at hjemlandstilsynet skal betale vertslandstilsynet for å utføre en del av soliditetstilsynet.

For filialer av forsikringsselskaper vil en større del av det norske regelverket og dermed tilsynets virksomhet, ligge til vertslandet. Kontraktene mellom foretak og kunde og produktene som tilbys i Norge reguleres av et omfattende norsk regelverk. For filialer av forsikringsselskaper fra EØS-stater bør derfor avgiften utgjøre noe mer enn for kredittinstitusjoner. Arbeidsgruppen foreslår at disse utlignes for 50 prosent av den avgiften en tilsvarende norsk institusjon må betale. For filialer av verdipapirforetak er i all hovedsak norsk regulering gjort gjeldende. I Norge vil imidlertid arbeidet med soliditet og kapitalkrav utgjøre en større andel av virksomheten enn det de britiske myndigheter har kommet til. Arbeidsgruppen foreslår derfor at filialer av verdipapirforetak fra EØS-stater bør betale en avgift som utgjør 80 prosent av den avgiften tilsvarende norske foretak må betale.

Kredittilsynet forslag til utligning for det enkelte år skal godkjennes av Finansdepartementet. Arbeidsgruppen foreslår at tilsynet gjennomfører en omfattende registrering av ressursbruken i deler av året 2005 for eventuelt å kunne korrigere den fordelingsnøkkelen som blir fastsatt av departementet for innbetalingene i 2005. Kredittilsynet har ikke tidligere registrert ressursbruken på utenlandske filialer spesielt, det kan derfor være nødvendig med en slik korreksjon. Det skal imidlertid påpekes at en slik registrering ikke umiddelbart kan legges til grunn for utligningen. Spesielle hendelser, tilsynsplaner, strukturendringer m.v. vil alltid påvirke ressursbruken slik at registreringer i en periode ikke automatisk vil være korrekt for faktisk ressursbruk for et år eller over flere år. For verdipapirforetakene må utligningen vurderes i lys av den omfattende regelverksutviklingen som skjer på regelverkssiden på EU-nivå. Denne trekker i denne sammenheng i begge retninger, et mer omfattende system på kapitalsiden som vil tillegges hjemlandstilsynet, mens nye regler for markedsmisbruk og innsyn som tilligger vertslandstilsynet.

I tillegg til de fordelingsnøkler som fastsettes mellom de ulike tilsynsgruppene og mellom foretakene i den enkelte tilsynsgruppe, består utligningssystemet av minimums- og maksimumssatser for de enkelte foretakstyper, se kapittel 5 og 12. Maksimumssatsene vil, slik de er fastsatt i dag, få ingen eller liten betydning for filialene. Minimumssatsene for avgift vil imidlertid være den avgift som de fleste filialene skal betale forutsatt at de tidligere fastsatte satsene også skal omfatte filialene. Uansett en filials størrelse er det et minimum av ressurser som må brukes mot alle foretak, i tillegg kommer at alle foretak, uansett størrelse, vil kunne ha like mye nytte av de ressurser tilsynet bruker på å ivareta finansiell stabilitet, utvikling av nytt regelverk, makroanalyser m.v. Arbeidsgruppen foreslår derfor at det ikke fastsettes egne minimums- eller maksimumssatser for filialene, men at disse følger den tilsynsgruppen filialen tilordnes. De fastsatte minimumssatsene er etter forholdene satt lavt, se kapittel 5.

11 MOMENTER FOR ET MER SYSTEMATISK TILSYN MED FILIALENE

I tillegg til den mer indirekte virksomheten beskrevet i kapittel 8, som også omfatter de utenlandske filialene, har tilsynets ressursbruk overfor filialene i hovedsak vært begrenset til rapporteringsdelen, samt selve etableringsprosedyrene og informasjonsutvekslingen med hjemlandenes tilsynsmyndigheter.

Betydningen av filialene for det norske markedet er imidlertid økende, og enkeltfilialer har opparbeidet seg forholdsvis store markedsandeler. Dette tilsier at det i fremtiden må legges opp til et mer systematisk tilsyn av og informasjon til filialene.

Administrasjonen vil etter dette legge opp til følgende endringer i tilsynet med filialene:

- Det etableres et mer omfattende system for intern registrering. Filialene inkluderes i Kredittilsynets adresseregister med kontaktpersoner i filialen og morselskapet, samt tilhørende tilsynsmyndighet i hjemlandet. Filialene inkluderes i adresseregisteret som legges ut på tilsynets internettsider.
- Filialer med en større markedsandel i Norge inkluderes i tilsynets opplegg for regelmessig kontakt og stedlige tilsyn på de områdene hvor vertslandstilsynet har tilsyn og regulering. Dette gjelder spesielt hvitvaskingsreguleringen, it-sikkerhet, forholdet til kunder (general good), herunder generell informasjon som gis fra filialen til kundene, likviditetstilsyn, god forretningsskikk og alminnelige adferdsregler i markedet m.m.
- Filialene inkluderes i tilsynets informasjonsrutiner for rundskriv, generelle brev, rapporter mv.
- Tilsynet gjennomgår rapporteringen fra filialene og vurderer behovet for endringer, spesielt med vekt på om rapporteringen i tilstrekkelig grad inkluderer de opplysningene tilsynet har behov for sett hen til det ansvaret vertslandet har i tilsynet.
- Filialene inkluderes i rutinene for dokumentbasert overvåking og inkluderes i tilsynets tilstandsrapporter og undersøkelser. I hovedsak vil dette gjelde de større filialene, men i en del undersøkelser er tilsynet også spesielt interessert i forholdene i mindre institusjoner.
- Det legges opp til å avholde et møte med nyetablerte filialer innen seks måneder etter etablering. Kredittilsynet vil her informere nærmere om relevant norsk regelverk, dvs. regelverk hvor vertslandets regulering også omfatter filialene, samt om tilsynets avtaler med filialens hjemlandsmyndighet. Filialene vil bli bedt om en nærmere redegjørelse for virksomheten i Norge, presentasjon av ledelsen og av selskapet og virksomheten i hjemlandet.
- For filialer med for eksempel en markedsandel i Norge på 1 prosent eller mer legges det opp til et årlig informasjonsmøte, enten ved at Kredittilsynet besøker filialen eller

ved å invitere filialledelsen til Kredittilsynet. For de øvrige filialene legges det opp til et tilsvarende møte minimum hvert tredje år.

- For filialer som har valgt å sikre innskudd i det norske sikringsfondet for innskudd i Norge som ikke dekkes av hjemlandets innskuddsgarantiordning, såkalt "topping-up", må det legges opp til et mer omfattende tilsyn. Sikringsfondet, gjennom Kredittilsynet, vil for disse filialene ha behov for å kunne kontrollere grunnlaget for avgiftsberegningen til fondet. Videre må Kredittilsynet i slike tilfelle inngå egne avtaler med hjemlandets tilsynsmyndigheter som går ut over det ordinære samarbeidet ved filial-etablering. Den norske banksikringsloven legger bl.a. opp til at Kredittilsynet skal ha en avgjørende rolle ved en krise i institusjonene, og det er Kredittilsynet som kan initiere utbetalinger fra fondet. Det er derfor naturlig at tilsynet har tilnærmet tilsvarende oppgaver ved utbetalinger som følge av en avtale om "topping-up".

12 FORSLAG TIL UTLIGNING

Generelt

Dagens norske utligningssystem bygger, som det fremgår av kapittel 5, på to enkle hovedprinsipper. Det ene er at hver gruppe av tilsynsenheter samlet skal bidra til utgiftsdekningen i samsvar med Kredittilsynets ressursinnsats på gruppen. Det andre er at fordelingen på de enkelte enheter i gruppen skjer etter størrelsen på enheten målt ved det beregningsgrunnlag loven fastsetter for gruppen, for eksempel forvaltningskapital for banker. Fordelingen mellom enhetene er altså proporsjonal med størrelsen. Det kan likevel fastsettes et minimumsbeløp og et maksimumsbeløp for hva en enhet skal betale.

Arbeidsgruppen foreslår som nevnt i kapittel 10 at de utenlandske EØS-filialene i utligningssammenheng tilordnes den tilsynsgruppe de tilhører, men at de får en rabatt som tar hensyn til at tilsynet med disse er mindre ressurskrevende fordi en del av oppgavene er tillagt hjemlandet. Det synes ikke hensiktsmessig å opprette egne grupper for filialene.

I tillegg til de fordelingsnøkler som fastsettes mellom de ulike tilsynsgruppene og mellom foretakene i den enkelte tilsynsgruppe, består utligningssystemet som nevnt av minimums- og maksimumssatser for de enkelte foretakstyper, se kapittel 5. Maksimumssatsene vil, slik de er fastsatt i dag, få ingen eller liten betydning for filialene. Minimumssatsene for avgift vil imidlertid være den avgift som de fleste filialene skal betale forutsatt at de tidligere fastsatte satsene også skal omfatte filialene. Uansett en filials størrelse er det et minimum av ressurser som må brukes mot alle foretak, i tillegg kommer at alle foretak, uansett størrelse, vil kunne ha like mye nytte av de ressurser tilsynet bruker på å ivareta finansiell stabilitet, utvikling av nytt regelverk, makroanalyser m.v. Arbeidsgruppen foreslår derfor at det ikke fastsettes egne minimums- eller maksimumssatser for filialene, men at disse følger den tilsynsgruppen filialen tilordnes. De fastsatte minimumssatsene er etter forholdene satt lavt, se kapittel 5.

En nødvendig betingelse for å kunne legge et slikt prinsipp til grunn er at Kredittilsynet har tilgang til nødvendige data om størrelsen på beregningsgrunnlaget for de enkelte foretak. Det vil fremgå nedenfor at dette per i dag ikke alltid er tilfelle for forsikringsselskapene.

Tabellen nedenfor viser de tilsynsgruppene hvor det i dag er utenlandske filialer, hva som er beregningsgrunnlaget for utligningen, og om data for dette foreligger for utenlandske filialer.

Tilsynsgruppe	Beregningsgrunnlag	Nødv. datatilgang
Bank	Forvaltningskapital	Ja
Finansieringsselskap	Forvaltningskapital	Ja
Livsforsikring	Premieinntekter	Hentes direkte fra selskapene
Skadeforsikring	Premieinntekter	Hentes direkte fra selskapene. Rapportering fra If og Europeiske reise-forsikring
Verdipapirforetak	Inntekter av inv. og tilleggstjenester	Ja, men behov for mer systematisk rapportering

Gitt at Kredittilsynet har nødvendig datatilgang vil det imidlertid også være slik at utenlandske filialer har større muligheter til tilpasninger av ulike størrelser i regnskapet. Dette kan medføre at det som er et tilfredsstillende beregningsgrunnlag for å si noe om størrelsen på norske foretak, ikke vil gjelde tilsvarende for filialer. Arbeidsgruppen har kommet til at dette ikke er et problem som er så stort at det må tillegges avgjørende vekt.

Nærmere om de enkelte tilsynsgrupper hvor det er filialer

Banker og andre kredittinstitusjoner (finansieringsselskap)

Arbeidsgruppen er som nevnt, kommet til at ressursbruken på EØS-filialer av banker, finansieringsselskap og andre kredittinstitusjoner tilsvarer 40 prosent av tilsvarende norske virksomheter. For disse tilsynsgruppene er det forvaltningskapitalen som ligger til grunn for fordelingen innen gruppen. Forvaltningskapitalen til de enkelte EØS-filialer vil etter forslaget bare telle med som 40 prosent av den faktiske forvaltningskapital. Det er denne vektede forvaltningskapitalen som vil inngå i den samlede sum for forvaltningskapitalen i tilsynsgruppen.

Bankfilialer

Dersom vi ser på utligningen for 2003 gitt arbeidsgruppens forslag, ville vi fått følgende resultater (tilnærmet) for henholdsvis en norsk bank og en EØS-filial gitt at begge hadde en forvaltningskapital på 20 mrd. kr:

Norsk bank: kr. 20 000 000 000 x 0,000025   = kr 500 000

EØS-filial: kr. 20 000 000 000 x 0,40 x 0,000025   = kr 200 000

I eksemplet er den prosentsatsen som gjaldt i 2003, lagt til grunn. Dersom filialene hadde vært med ville prosentsatsen vært noe lavere fordi filialenes forvaltningskapital ville blitt telt med i den samlede summen.

For tiden er det åtte filialer av utenlandske banker. Samlet forvaltningskapital pr. 31.12.2003 var 183,2 mrd. kr. Dette var 11 prosent av samlet forvaltningskapital for bankene. Størrelsen varierer fra vel 80 mrd. kr til 0,03 mrd. kr i forvaltningskapital. Samlet bidrag fra disse filialene ville vært ca 1,8 mill. kr dersom disse hadde blitt utlignet i 2003. Det samlede bidrag fra bankene i 2003 var fastsatt til i underkant av 36,5 mill kr. Utenlandske filialer ville da bidratt med i underkant av 5 prosent av bankenes samlede bidrag.

Finansieringsselskap

For finansieringsselskap hadde det med forslaget og de gitte forutsetninger blitt følgende resultater i utligningen for 2003 gitt en forvaltningskapital på 2 mrd. kr:

Norsk selskap: kr. 2 000 000 000 x 0,000054   = kr 108 000

EØS-filial: kr. 2 000 000 000 x 0,40 x 0,000054   = kr 43 200

For tiden er det 21 utenlandske filialer. Samlet forvaltningskapital for disse pr. 31.12.2003 var 28,5 mrd. kr. Det største selskapet har en forvaltningskapital på 5 mrd. kr. Det er åtte selskap som har forvaltningskapital på mer enn 1 mrd. kr. Det er større dominans av utenlandske filialer i gruppen finansieringsselskap enn i bankgruppen. Finansieringsselskapene hadde en markedsandel på 29,3 prosent målt i forvaltningskapital. Dette betyr at prosentsatsen som

utligningen utgjør av forvaltningskapitalen, ville blitt en del lavere enn 0,000054. Det samlede bidrag fra finansieringsselskapene i 2003 var ca. 2,965 mill. kr. Samlet bidrag fra de utenlandske filialene kan anslås til ca. kr 500 000 når det tas hensyn til at proSENTSatsen vil gå ned, dvs. noe under 17 prosent av samlet utlignet beløp på denne tilsynsgruppen.

Forsikring

Livsforsikringsselskap

Ved utgangen av 2003 var det sju utenlandske selskaper med filialer i Norge. Bare ett selskap, Handelsbanken Liv, driver livsforsikring i vanlig forstand. De øvrige seks selskaper selger produkter med investeringsvalg (Unit Link).

For livsforsikring er det premieinntekt som er beregningsgrunnlaget for utligningen. I 2003 var utligningsproSENTen 0,0317 av premieinntekten. Premieinntekten for de utenlandske filialene (i 2002) var i alt 689 mill. kr og varierte fra 1 mill. kr til 320 mill. kr. Det kan nevnes at i den fastsatte utligningen for 2003 var minstebeløpet kr 20 000, og gjaldt for selskap med premieinntekt mindre enn 50 mill. kr. Etter forslaget fra arbeidsgruppen vil det si at en filial må ha premieinntekt over 83,3 mill. kr for å skulle betale mer enn minstebeløpet. Dette gjelder for tiden for to av filialene.

Dersom vi ser på et norsk selskap og en utenlandsk filial, begge med 200 mill. kr i premieinntekt, vil vi få følgende:

$$\text{Norsk livselskap: } \quad \text{kr } 200\,000\,000 \times 0,000317 \quad = \text{kr } 63\,400$$

$$\text{EØS-filial: } \quad \text{kr } 200\,000\,000 \times 0,5 \times 0,000317 \quad = \text{kr } 31\,700$$

Det samlede bidrag fra de utenlandske filialene med disse proSENTSatsene ville ha utgjort ca. kr 110 000. Dette kan ikke stemme hvis en tar hensyn til minstebeløpet som ble fastsatt for 2003, jf. at minstebeløpet på kr 20 000 multiplisert med 7 blir kr 140 000, altså større enn dette. Det må da tas utgangspunkt i at livsforsikring er en tilsynsgruppe med få enheter. Av de 13 norske selskapene som ble utlignet i 2003 var det bare ett selskap som betalte minstebeløpet. Dette selskapet hadde premieinntekter på 9,5 mill. kr. Det nest minste selskapet hadde premieinntekter på 455 mill. kr. Dette tilsier at ved inkludering av EØS-filialer, som alle vil være mindre enn det nest minste norske selskap, vil det være nødvendig å vurdere grensen for minstebeløp. I alle tilfeller vil det være slik at med dagens filialstruktur vil bidraget fra de utenlandske filialene utgjøre mindre enn 1 prosent av beløpet på vel 15 mill. kr som utlignes på livsforsikringsselskapene samlet.

Skadeforsikringsselskap

Ved utgangen av 2003 var det i alt 11 filialer av utenlandske selskap som drev skadeforsikring i Norge. En av disse var Zürich Forsikring som er filial av et sveitsisk selskap og dermed ikke underlagt EØS-bestemmelsene. Zürich forsikring betaler utligningsbidrag på samme måte som norske selskap. Den samlede premieinntekt for EØS-filialene i skadeforsikring var ca. 13,6 mrd. kr (i 2002). Av dette sto If Skadeforsikring for 11,8 mrd. kr. Samlet premieinntekt for de norske selskapene (+ Zürich) som lå til grunn for utligningen i 2003 var i underkant av 28,7 mrd. kr. Ved å inkludere filialene i utligningen vil det bli en betydelig økning i den totale premieinntekt og også i utligningsproSENTen. Etter forslaget fra arbeidsgruppen ville samlet premieinntekt økt fra 28,7 mrd. kr til $28,7 + 13,6 \times 0,5 = 35,5$ mrd. kr, dvs. med 23,7 prosent.

Dersom vi likevel beholder det som var prosenten i 2003 utligningen ville vi fått følgende resultater for selskap med premieinntekter på 400 mill. kr:

$$\text{Norsk skadeselskap: } \text{kr } 400\,000\,000 \times 0,000494 = \text{kr } 197\,600$$

$$\text{EØS-filial: } \text{kr } 400\,000\,000 \times 0,5 \times 0,000494 = \text{kr } 98\,800$$

Ellers er å bemerke at dersom If hadde vært norsk, ville selskapet vært det største foretaket og dermed betalt maksimumsbeløpet. I 2003 utligningen var dette kr 4 000 000. Som filial ville utligningsbeløpet med de prosenter som gjaldt for 2003 vært:

$$\text{Kr } 11\,900\,000\,000 \times 0,5 \times 0,000494 = \text{kr } 2\,939\,300.$$

Men som nevnt over, ville prosenten for beregning av utligningen ha gått betydelig ned slik at beløpet ville vært lavere. En litt grov beregning viser at prosentsatsen ville ha gått ned til 0,000370. Bidraget fra If ville da vært:

$$\text{Kr } 11\,900\,000\,000 \times 0,5 \times 0,000370 = \text{kr } 2\,201\,500$$

Anslagsvis ville de utenlandske filialer dekke rundt 20 prosent av beløpet som utlignes på skadeforsikringsselskapene.

Verdipapirforetak

Det er for tiden åtte filialer av utenlandske verdipapirforetak og ingen filialer av utenlandske forvaltningsselskap for verdipapirfond. Som nevnt i kapittel 7 har det ikke vært innhentet relevant statistisk materiale fra disse, men at de nå vil bli pålagt dette. Kredittilsynet har for denne rapporten fått data fra enkelte av filialene.

Beregningsgrunnlaget for utligningen av denne gruppen er inntekter av investerings- og tilleggstenester. I 2003 var grensen for å betale minimumsbeløpet på kr 20 000 en inntekt på 8 mill. kr. Det ser ut til at flere av de utenlandske filialene har inntekter under minimumsgrensen.

Utligningsprosenten for inntekter over minimum var 0,2427 i 2003. Arbeidsgruppen har som nevnt foreslått at en utenlandsk filial skal betale 80 prosent av det et tilsvarende norsk foretak betaler. Med en inntekt av investerings- og tilleggsteneste på 30 mill. kr ville vi da fått følgende resultat:

$$\text{Norsk verdipapirforetak: } \text{kr } 30\,000\,000 \times 0,002427 = \text{kr } 72\,810$$

$$\text{EØS-foretak: } \text{kr } 30\,000\,000 \times 0,8 \times 0,002427 = \text{kr } 58\,248$$

De samlede inntekter av investerings- og tilleggstenester for de norske verdipapirforetakene som lå til grunn for utligningen i 2003 var i underkant av 6,6 milliarder kr., og det utlignede beløp på gruppen var noe under 15,4 mill. kr. Et bidrag fra utenlandske filialer vil ikke utgjøre noen stor andel.

VEDLEGG 1 (offentlig)

NÆRMERE OM DEN NORSKE REGULERINGEN AV "GENERAL GOOD" – HVILKE OMRÅDER AV DET NORSKE REGELVERKET GJELDER FOR DE UTENLANDSKE FILIALENE

EU Direktivene åpner for at virksomhet som drives i et annet land skal følge vertslandets regler for almenne hensyn ("general good"). Ved melding om etablering av filial, skal vertslandet informere selskapet om vilkårene for å drive virksomhet i vertslandet, begrunnet i almenne hensyn. I livsforsikringsdirektivet står det bl.a.:

Artikkel 33:

"The Member State of the commitment shall not prevent a policy holder from concluding a contract with an assurance undertaking authorised under the conditions of Article 4 as long as that does not conflict with legal provisions protecting the general good in the Member State of the commitment."

Artikkel 40 (4):

"Before the branch of an assurance undertaking starts business, the competent authorities of the Member State of the branch shall, within two months of receiving the information referred to in paragraph 3, inform the competent authority of the home Member State, if appropriate, of the conditions under which, in the interest of the general good, that business must be carried on in the Member State of the branch."

I fortalen til tredje skadedirektiv⁹, heter det bl.a.:

"(20) Whereas the Member States must be able to ensure that the insurance products and contract documents used, under the right of establishment or the freedom to provide services, to cover risks situated within their territories comply with such specific legal provisions protecting the general good as are applicable;..."

Når de driver virksomhet i en annen stat, plikter dermed forsikringsselskapene i henhold til direktivene å følge de vilkår, lover og regler for forsikringsvirksomheten som ivaretar "almenne hensyn" i vertslandet. Begrepet almenne hensyn har ikke vært klart definert, og tolkningen har variert blant medlemsstatene. For å unngå at det stilles urimelig vilkår begrunnet i "almenne hensyn", og for å klargjøre begrepet, ga Kommisjonen i februar 2000 en tolkningsuttalelse "Commission Interpretative Communication: Freedom to provide services and the general good in the insurance sector"¹⁰.

Hensikten med meddelelsen er å offentlig meddele den fortolkning Kommisjonen vil legge til grunn ved håndhevelsen av Traktaten og forsikringsdirektivenes regler på forsikringsområdet. Kommisjonens utkast til meddelelse er utformet etter mønster av en tilsvarende meddelelse om forståelse av annet bankdirektiv som ble publisert i Official Journal 4. november 1995. Kommisjonens forståelse bygger hovedsakelig på praksis fra EF-domstolen.

EF-domstolen har anerkjent at medlemslandene etter nærmere vilkår kan gi egne nasjonale regler som utfyller EU-retten for å beskytte forbrukere, for å sikre et godt ry for den nasjonale

⁹ Direktiv Rådsdirektiv 92/49/EØF

¹⁰ 2000/C 43/03

finansielle sektor, for å beskytte kreditorer m.m. Slike regler faller også inn under begrepet code of conduct eller liknende, som alle kan oversettes med allmenne hensyn eller god forretningsskikk.

Av forskrift om forsikringstjenesteytelser og etablering av filial av forsikringsselskap med hovedsete i annen stat i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde m.m. (forsikringsfilialforskriften) og forskrift om filial av banker og andre kredittinstitusjoner med hovedsete i annen stat innen Det europeiske økonomiske samarbeidsområde m.m. (kredittinstitusjonsfilialforskriften) fremgår det at en rekke "allmenne hensyn"-bestemmelser i forsikringsvirksomhetsloven og finansieringsvirksomhetsloven gjelder filialer av utenlandske foretak. I forsikringsfilialforskriften § 10 første og andre ledd heter det:

"Følgende lovbestemmelser i lov 10. juni 1988 nr. 39 om forsikringsvirksomhet, med tilhørende forskrifter som angitt, gjelder for virksomhet som drives her i riket.

1. *Fordeling av kostnader mv.*

Forsikringsvirksomhetsloven § 7-5 første ledd første punktum og forskrift av 21. november 1989 nr. 1167 § 3 skal gjelde.

2. *Urimelige premier og forsikringsvilkår*

Finansdepartementet kan i medhold av forsikringsvirksomhetsloven § 7-6 forby benyttede premier som departementet finner urimelige.

Kredittilsynet kan i medhold av forsikringsvirksomhetsloven § 7-7 forby benyttede avtalevilkår som Kredittilsynet finner urimelige.

3. *Rett til overføring av oppsamlede midler i livsforsikring*

Forsikringsvirksomhetsloven § 7-8 skal gjelde.

Det samme gjelder forskrift 27. november 1991 nr. 757 med unntak

av

§ 1-5 annet og tredje ledd, § 1-6 og § 1-7,

§§ 3-11 til 3-14,

kap. 4,

§ 5-1 første ledd annet punktum, § 5-3 og § 5-4,

§ 6-6,

§ 7-3 første ledd tredje punktum, dog slik at § 3-4 skal gjelde

tilsvarende og § 7-5

dog slik at §§ 9-3 til 9-7 skal gjelde,

§ 8-6 og § 8-7,

§§ 9-8 til 9-11 og

§ 10-6 og § 10-7.

4. *Kontoføring, kontoutskrift*

Forsikringsvirksomhetsloven § 7-10 gjelder tilsvarende. Det samme gjelder forskrift 26. mai 1995 nr. 583 om kontoføring og kontoutskrift i livs- og pensjonsforsikring.

5. *Rett til overskudd i livsforsikring*

Forsikringsvirksomhetsloven § 8-1 første ledd og tredje ledd annet punktum gjelder

tilsvarende i den grad dette ikke er regulert i filialens hjemland. Retten til rimelig andel av overskudd skal likevel fremgå av forsikringsvilkårene, med mindre det i vilkårene er fastsatt at forsikringen ikke gir rett til andel av overskudd. Forsikringsvilkårene skal i tilfelle angi tidspunktet for tildeling av overskudd, hvordan overskuddet er beregnet og hvordan andelen av overskuddet - herunder andel av akkumulert ufordelt overskudd - skal beregnes ved inntruffet forsikringstilfelle, flytting og gjenkjøp.

Følgende lovbestemmelser i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner med tilhørende forskrifter gjelder for virksomhet som drives her i riket:

- § 2-7 om samarbeidsavtaler
- § 2-11 om opplysningsplikt om priser og produktpakker
- § 2-12 om opplysningsplikt overfor låntaker
- § 2-12a om låneavtale med forbruker mv
- § 2-13 om prisfastsetting
- § 2-14 om produktpakker
- § 2-17 om tiltak mot hvitvasking.

Finansdepartementet kan gjøre unntak fra bestemmelsene nevnt i dette ledd dersom et forsikringssselskap er underlagt tilsvarende bestemmelser i henhold til hjemlandets lovgivning.”

Kredittilsynet har altså ansvaret for å påse at filialene fordeler kostnader, tap, inntekter og fond mv. på en rimelig måte mellom forsikringsbransjer, forsikringskontrakter og forsikrede, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 7-5. Det tilligger også Kredittilsynet å kontrollere at filialenes forsikringsvilkår ikke er urimelige i henhold til forsikringsvirksomhetsloven § 7-7. Det er Finansdepartementet som har hjemmel til å forby urimelige forsikringspremier med hjemmel i forsikringsvirksomhetsloven § 7-6, men i praksis er det Kredittilsynet som fører tilsyn med premienivået.

Både for filialer av forsikringssselskap og for filialer av kredittinstitusjoner gjelder at samarbeidsavtaler som filialene inngår, i mange tilfeller skal godkjennes av Finansdepartementet eller Kredittilsynet i samsvar med finansieringsvirksomhetsloven § 2-8. Kredittilsynet har også tilsyn med disse filialenes overholdelse av opplysningsplikten overfor låntakere og andre kunder, jf. henholdsvis finansieringsvirksomhetsloven § 2-12 og § 2-11. Bestemmelsene om produktpakker i finansieringsvirksomhetsloven § 2-14 gjelder begge typer filialer.

Kredittinstitusjonsfilialforskriften § 6 angir hvilke regler som gjelder for filialer av kredittinstitusjoner. Den lyder:

”Forretningsbankloven (lov av 24. mai 1961 nr. 2)

- § 1 om virkeområde,
- § 2 om bruk av betegnelsen bank,
- § 10 om adgangen for bestyrer av filial til å drive handel, industri m.m.,
- § 17 om filialbestyrers habilitet m.m.,

- § 18 om taushetsplikt,
- § 19 om virksomhet,
- § 20 om innskudd og innskuddsbevis m.m.,
- § 42 om straff

med tilhørende forskrifter gjelder for filial av kredittinstitusjon som har tillatelse til å drive tilsvarende virksomhet i hjemlandet.

Finansinstitusjonsloven (lov av 10. juni 1988 nr. 40)

- § 2-7 om samarbeidsavtaler,
- § 2-8 om verv i styrende organer,
- § 2-11 om opplysningsplikt om priser og produktpakker,
- § 2-12 om opplysningsplikt overfor låntakere,
- § 2-12a om låneavtale med forbrukere,
- § 2-13 om prisfastsetting,
- § 2-14 om produktpakker,
- § 2-15 om sikkerhet ved lån til ledende ansatte,
- § 3-1 om anvendelsesområdet,
- § 3-12 om inhabilitet,
- § 3-14 om taushetsplikt,
- § 4-2 om omsorg og opplysningsplikt ved låneformidling,
- § 5-1 om straff,
- § 5-2 om pålegg og tvangstiltak

med tilhørende forskrifter gjelder for filialens virksomhet.

Lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker og offentlig administrasjon m.v. av finansinstitusjoner kapittel 1, 2 og 5 med tilhørende forskrifter gjelder for filialens virksomhet i Norge.

Departementet kan gjøre unntak fra bestemmelsene i foregående ledd dersom filialen er underlagt tilsvarende bestemmelser i henhold til hjemlandets lovgivning.

Norsk lovgivning for øvrig gjelder tilsvarende for filialens virksomhet så langt den passer.

Kredittilsynet avgjør i det enkelte tilfelle om den virksomhet en kredittinstitusjon eller annet foretak er gitt tillatelse til å drive i hjemlandet, er å anse som virksomhet som i Norge utøves av sparebank, forretningsbank, finansieringsforetak eller verdipapirforetak.”

Verdipapirhandelsloven § 7-9 regulerer verdipapirhandelslovens anvendelse på filialer av utenlandske verdipapirforetak. Bestemmelsen lyder:

”For foretak som yter investeringstjenester i Norge etter § 7-7 gjelder bare følgende av bestemmelsene i denne lov:

1. kapittel 1 og 2,
2. §§ 2a-1 til 2a-6 når det gjelder ansatte i norsk filial av verdipapirforetak med hovedsete i en annen EØS-stat,
3. kapittel 3 til 7,
4. §§ 8-4, 8-5 fjerde ledd, 8-6, 8-7 og 8-8 forsåvidt gjelder finansielle instrumenter notert på norsk børs eller utstedt av norsk foretak, samt § 8-13,
5. kapittel 9 med unntak av § 9-1 første og femte ledd. § 9-7 annet ledd gjelder ikke for verdipapirforetak med hovedsete i annen EØS-stat som yter investeringstjenester i Norge direkte fra forretningssted i annen EØS-stat,
6. kapittel 10 og 11,
7. kapittel 13 og
8. kapittel 14.

For foretak med tillatelse etter § 7-8 gjelder bestemmelsene i denne lov, med unntak av:

1. § 7-4 dersom dette er bestemt av Kredittilsynet og tilvarende regler følger av hjemlandets rett,
2. §§ 7-5 annet og tredje ledd, 7-6 og 7-7 samt kapittel 13.
3. kapittel 12 dersom dette er bestemt av Kredittilsynet på bakgrunn av tilsynsavtale med hjemstatens myndigheter.

Kongen kan gjøre unntak fra denne paragraf der virksomheten er begrenset eller der foretakets virksomhet er regulert av tilsvarende bestemmelser fastsatt av myndighetene i foretakets hjemstat.”

Dette innebærer blant annet at bestemmelsene som rammer misbruk av innsideopplysninger (§ 2-1) og urimelige forretningsmetoder (§ 2-5) gjelder også for utenlandske filialer i Norge. Det samme gjelder egenhandelsreglene i kapittel 2a (med unntak av § 2a-7 om arbeidsgiverforetakets plikter) og prospektkravene ved offentlige tilbud i kapittel 5. De mer detaljerte kravene til god forretningskikk i § 9-2 og § 9-3 gjelder også. I tillegg kommer bestemmelsene i kapittel 11 om handel med finansielle instrumenter gjennom verdipapirforetak, herunder § 11-2 som stiller krav til foretakenes forretningsvilkår.

Kredittilsynet behandler jevnlig henvendelser fra privatpersoner angående deres forhold til institusjoner som er under tilsyn av Kredittilsynet. Henvendelsene gjelder også filialer av utenlandske foretak. Disse henvendelsene er som regel knyttet til regelverket om allmenne hensyn. Spørsmålene kan gjelde innskuddsgaranti, autorisasjon og andre rammevilkår. Særlig aktuelt er problemstillinger knyttet til finansavtaleloven og forsikringsavtaleloven, som gir regler for avtaler og oppdrag om tjenester med finansinstitusjoner og liknende institusjoner. Disse lovene forvaltes av Justisdepartementet, men publikum retter i stor grad spørsmål til Kredittilsynet. Spørsmålene blir som regel behandlet og besvart som ledd i generell veiledning til publikum, men med forbehold om at loven forvaltes av Justisdepartementet. Også Justisdepartementet selv forelegger tidvis problemstillinger knyttet til lovene for Kredittilsynet.

VEDLEGG 2 (offentlig)

EKSEMPEL PÅ BEREGNING AV UTLIGNINGSGRUNNLAG (GJELDER 2003)

Ressursbruk fordelt på aktivitets- og tilsynsområder:

SAMLETABELL ALLE AVDELINGER/SEKSJONER	Stedlig tilsyn	Dokument basert tilsyn	Makroøkk overvåking Utv. trekk	Forsvaltning og håndh. lover og forsk. regelverk	Utvikling og forenkling regelverk	Internasjonalt arbeid	Informasjon kommunik. og teknolog. utvikling	Adm. Ledelse og org. utvikling	SUM ukeverk	Sum prosent ukeverk	Prosent inkl. ufordelt	Korriger- inger 1)	Prosentandel av totalt utfiknet
Banker	419,5	247	75,5	166,5	298,5	105,5	80,75	114,5	1507,75	19,7	25,77	3,02	28,79
Forsikring													
Livsselskap	40	110	38	171,5	106,5	57,5	37	72	632,5	8,3	10,81	1,12	11,93
Skadeselskap/sjonydelag	62	105	26	116	70	69	42	64,5	554,5	7,2	9,48	1,08	10,56
Forsikringsmeglere	27	16		44	5	5,5	3,5	9,5	110,5	1,4	1,89	0,21	2,10
Holdingselskaper	1	2	1	53	32	25	20	3	137	1,8	2,34	0,30	2,64
Pensjonskasser og pensjonsfond													
Pensjonskasser	29	39	1	102	30	9	10,5	16,5	237	3,1	4,05	0,35	4,40
Pensjonsfond		3		3	2		1	1	10	0,1	0,17	0,03	0,20
Finansieringsselskap	21	39	5,5	24,5	10,5	5	12,5	11	129	1,7	2,21	0,13	2,34
Kredittforetak	1	29	3,5	11,5	12	3,5	9	6	75,5	1,0	1,29	0,07	1,36
Revisorer	161	33	1	73,5	7,5	6	18,5	56,5	357	4,7	6,10	0,17	6,27
Regnskap generelt				1,5	69,5	17,5	6	4,5	99	1,3	1,69	-1,69	
Regnskapsførere	81	1	1	146,5			9	52,5	290	3,8	4,96	0,10	5,06
Verdipapirmarkedet													
Verdipapirforetak	117	116	5	142,5	54,5	40,5	78	81,5	635	8,3	10,86	1,28	12,14
Forvaltingselskap for verdip. fond	40	24	2	47,5	31	6	41,75	34,5	226,75	3,0	3,88	0,44	4,32
Osto Børs				4	2	1,5	6	11,5	25	0,3	0,43	0,08	0,51
Andre autoriserte markedsplasser	6			6	2	1,25	3	10	28,25	0,4	0,48	-0,48	
VPS	4			2	1	1,25	3,75	13	25	0,3	0,43	0,05	0,48
Oppgjøssentraler	4	1		3	2	1	3,25	10,75	25	0,3	0,43	0,44	0,87
Tilsyn med markedsadferd	1			167	71	37,5	27	25,5	329	4,3	5,62	-5,62	
Eiendomsmeiling - foretak	17	18		93,5	48,5		21	40	238	3,1	4,07	-0,45	3,62
Inkassoforetak	18	10		75	1,5		17,5	27,5	149,5	2,0	2,56	-0,27	2,29
Andre													
Stiftelser					1				1	0,0	0,02		0,02
Boligsparelag				2	1		1,5		4,5	0,1	0,08	0,02	0,10
Bankenes Betalingssentral (BBS)	5			4					9	0,1	0,15	-0,15	
Betalingsystemer				9	1		4		14	0,2	0,24	-0,24	
Ulfordelt	4	2	22	82	42	56	321,5	1280,75	1810,25	23,6			
SUM UKEVERK	1058,5	794	181,5	1551	902	448,5	778	1946,5	7660	100		0,0	100,00
Prosent	13,8%	10,4%	2,4%	20,2%	11,8%	5,9%	10,2%	25,4%	100,0%				

1) Gjelder lønn, varer og tjenester fordelt på aktuelle tilsynsområder

Faktisk årsverk 2003

Plantall årsverk 2003

17,7

17,6

10,2

9,4

20,5

19,0

35,3

35,1

4,1

4,2

44,2

46,3

174,1

174,5